БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢДАР!

1925 чылда үндезилетинген

ШЫН

СЭКП ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1955 ИЮНЬ 7 ВТОРНИК № 114 (3308)

Өрт эә 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Югославияның чазак төлээлеринге алдар болдурган шайлалга (1 арын).

Совет чазак төлээлериниң Белградка келгении таварыштыр ССРЭ-ниң Югославияда элчин черинге хүлээп алыышкын (1 арын).

Совет Эвилелиниң чазак төлээлериниң Белградтан үнүшкени (1 арын).

Совет Эвилелиниң чазак төлээлериниң Софияда келгени (1 арын).

Эштер Н. С. Хрущевтуң, Н. А. Булганиннының болгаш А. И. Микоянның Софияда чоруп турары (1 арын).

Совет Эвилелиниң чазак төлээлериниң Болгарияның Улус Республиказынга келгениниң дугайында дыңнадыг (1 арын).

Совет Эвилелиниң чазак төлээлериниң Софиядан үнүшкени (1 арын).

Москваның школаларында экзаменнер (1 арын).

П. Горелов.— бот-өөредилгеже бүгү кичээнгейни салыр (2 арын).

Тудуг ажылынче кичээнгейни күштелдирер (2 арын).

Хоорайның будурулгелеринде четпестерни үзүткээр (3 арын).

Күш-ажылдың швейцар партиязының VI съездизи (4 арын).

Чаа вермахтының кадрларын боин белеткен турар (4 арын).

Тудугнуң темпилерин дүргедедир

Бистиң чуртувуста үлетпүр болгаш чурттарга тудугларын канчаар-даа аажок улуг хемчээлдерде чорудуп турар. Оон тодаргай барымдаазын хоорай, суур, колхоз бүрүзүнден көрүп болур бис.

Мындыг чижекке Тыва областы көргүзүп болур. Областа тудуг ажылдары сөөлгү чылдарның дүргүзүнде дыка калбарган. Кызыл хоорайда болгаш районнар төптеринде муң-муң чурттарга быжыннары, бүдүрүлге болгаш культура албан черлериниң тудуглары кылдынган. Тудугнуң программазы чыл бүрүде улам-на калбарып турар. Областа кол тудуг организациязы болур «Тыва тудуг» трестизиниң тудуг программазы чүгле бо чылын безин 16,5 миллион рубль болган.

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак тудуг индустриязын улам сайыырадыр, тудугнуң индустриалдыг методун калбаа-биле нептередир дугайында хүн бүрүде улуг кичээнгейни салып турар. «Тыва тудуг» трестизи бо үениң болбаазырангай, бедик бүдүрүкчүлүг механизмнери-биле деритинген. Ам үеде ында хөй күш үнер ажылдар—штукатура кагар, цемент булгаар, чүве көдүрер, чер казар ажылдар бүрүү-биле механизастатынган.

1955 чыл—областа тудуг ажылының индустриалдыг методунче шилчилгениң чылы. Тудугнуң индустриалдыг методунче шилчиириниң талазы-биле дыка улуг белеткел ажылдары чорутунган. Бетон холуй булгаар төп белдирнин, демир-бетон конструкциялар кылыр шөлүн тулуу доозулган болгаш чоокку хүннерде боттарының баштайгы продукциязын хоорайның тудугларынга бээр. Ынчаарга моон-биле кады тудугнуң индустриалдыг методунче шилчиири оожум темпи-биле чоруп турар деп чүвени демдеглээри чугула. Тудуг трестизи бетон холуй булгаар төп белдирнин болгаш демир бетон конструкциялар кылыр шөлүн тудуун апрель 20-де доозар ужурлуг турган ол планын күүсетпээн. Ол чорук тудугнуң темпизин дүргедиринге, тудуг планын дөн дески күүседиринге улуг саат болган.

Тудуг трестизи часкы, чайгы сезоннарга база багай белеткелдиг ужурашкан. Объектилерге тудуг материалдарын баш удур четчир саныг кылдын сеортүп алыр ужурга таварышкан. Машиналарны болгаш механизмнерни кышкы үеде септеп алыр ажылды чугулаваанындан оларны кажан хереглей бергенде ам кээп дүвү далаш-биле септээри негетинген. Мындыг септелгелериниң кеди чогу биллингир.

Хоорайның чаа тудугларын тууйбу болгаш чугай-биле хандырар хүлээлгели Кызылдың тууйбу заводу долу күш-биле ажылдавайн, тудугларын материалдарга негелдезин өй-шаанда четчири-биле күүседип бербейн турар. Кызылдың Ленин кудумчузунда 16 квартиралыг чурттарга бажыңының тудуу тууйбу чок болганындан бир ай ажыг үениң иштинде ара соксаан. Тууйбу заводу хоорайның тудугларын чугай-биле база хандырбайн турар. Тудуг материалдарының область эргелелиниң трестиге тудуг ыяжын өй-шаанда бербээнинден Кочетов кудумчузунда облононуң бир чаа чурттарга бажыңының тудуу база ара соксаан. Мындыг янзы чоруктар болуп турда «Тыва тудуг» трестизиниң эргелекчизи эш Нестеровский болгаш кол инженер эш Трещенко шиитпирлиг хемчег албайн, тудугнуң темпилерин дүргедедир талазы-биле шүшпеп ажылдан турар.

Трестиң ажылында бар улуг четпестерниң бирээзи болза, механизмнерни чөп ажыглавайн турары болур. Бедик бүдүрүкчүлүг машиналарның болгаш механизмнерниң аныа турар таварылгалары ам-даа бар. Оларның ажылдап турарының үчүдүн чорутпайн турар. Чаа машиналарны болгаш механизмнерни шиңгээдип алырынга ажылчыннарга таарымчалыг байдалдар тургустунмаан. Эш Нестеровский механизмнерни чаа өөрениг эгелеп чоруур ажылчыннарны деткириниң улуу, харын оларның ажыл нормазын түскай мергежилдиг ажылчыннарның деңнелинге чедир бедидип турганы ылерээн. Ол чорук бо үениң чаа, болбаазырангай техникалың өөрениг алырын күзөн ажылчыннарның идепкейин кудуладып турган.

Тудугнуң темпилериниң оожум чоруп турар чылдагаанының бирээзи болза чагыкчыларның талазындан тудугнуң техниктиг болгаш смет талазы-биле документилерни чогуур өйүнде ыяк кылдыр кылбайн турарында болур. Чижээ, бо чылын СЭКП Кызыл райкомунуң бажыңын тудары планнатынган турган. Ынчаарга ол бажыңның төлевиделиниң четче кылдыныманының болгаш смединиң тодаргайлагынмаанының харазы-биле ук бажыңның тудуу мынчага чедир эгелеп турган. Техниктиг документилерни далаш-биле, кичээнгей чок кылын турарының түүнелинде ону катап тодаргайлаарынга немелде үе-шак болгаш акша-хереги чарыгдатынын турар.

Тудугларның шынарын экижидериниче болгаш оон үнезин чиңгедиринче кичээнгей сула. Чаа бажыңнарны ажыглалга четпестерлиг дужаар чоруктар ам-даа бар. Чижээ, тудуг трестизинин эрткен чылынна дужаганы көдөө ажыл-агый техникумунуң бажыңының иштикки тудуу ам-даа доозулбаан. Чаа тудугларны график өзүгаар, өй-шаанда эки шынарлыг дужаавайн турарының бир чижээнге область эмнелгелиниң бөжулга бажыңын көргүзүп болур. Ол бажыңның тудуун доозар дөөнден бээр чыл ажыг үе эрткен. Ол ышкаш Кызылдың септелге-механиктиг заводунуң тудуу база каш чылдың иштинде доозулбайн келген.

Тудугнуң темпизин дүргедедирде болгаш ону ажыглалга чогуур өйүнде эки шынарлыг дужаарыг хамыктын мурнунда, бүдүрүлгеге күш-ажылды рационалдыг организастаары, күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыктырары негетинер. Бүдүрүлге планын күүселир, механизмнерни чөп ажыглаар дөөн социалистиг чарыгты объектилерге, бригадаларга болгаш тус-тус ажылчыннарның ортузунга калбартыры—күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң, тудугнуң темпизин дүргедириниң үндезини болур.

Тудугнуң шынарын бедидерде болгаш оон бот-үнезин чиңгедирде камналганын чурумун шынгыы сагыыр ужурлуг. Чаңгыс тууйбу, грамм цемент, чаңгыс кадаг бүрүзү дөөш демисел—миллион-миллион рубльди камнап алырының үндезини деп чүвени кижи бүрүзү тодаргай билген турар херек. Мурнакчы тудугжуларның ажылының дуржулгазын өөренири, ону калбаа-биле нептередири—тудуг трестизиниң администрация черинин, партия, комсомол болгаш профэвидел организацияларының кол сорулгаларының бирээзи.

Коммунистиг нинтиледдің тургузукчулары совет кижилериниң чаагай чоруунга болдунуң күш-ажылчы телептиг салыышкынын киирип турар тудугжу бүрүзүнүн патриотчу хүдөөлгези чүдел дөөрге боттарының мурнунда салдынган сорулганы чедишкиниг боттандырар дөөш бүгү күжүн болгаш аргаларын харам чокка бээри болур.

Югославияның чазак төлээлеринге алдар болдурган шайлалга

БЕЛГРАД, июнь 2. (СЭТА-ның түскай корреспондентизи). Бөгүн совет чазак төлээлери Дединье ордузунга Югославияның Чазак төлээлериниң алдары дөөш шайлалга кылган.

Шайлалгага ССРЭ-ниң төлээ кежигүннери Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, А. И. Микоян, Д. Т. Шепилов, А. А. Громыко болгаш П. Н. Кумыкин, совет төлээниң чөвүлекчилери болгаш экспертилери шайлалгага олурушкан.

Югослав таладан ЮФУР-нуң төлээ кежигүннери И. Броз-Тито, Э. Кардель, А. Ранкович, С. Вукманович-Темпо, К. Попович, М. Тодорович болгаш В. Мичунович, база ол ышкаш Югославияның күрүнеиниң болгаш политиктиг ажылдакчылары, литератураның болгаш уран-чүүдүн ажылдакчылары олурушкан.

Шайлалга чүректиң ханы болгаш найыралдыг байдалынга эрткен.

Совет чазак төлээлериниң Белградка келгенин таварыштыр ССРЭ-ниң Югославияда элчин черинге хүлээп алыышкын

БЕЛГРАД, июнь 2. (СЭТА) Совет чазак төлээлериниң Белградка келгенин таварыштыр ССРЭ-ниң Югославияда элчини В. А. Вальков бөгүн улуг хүлээп алыышкын кылган.

ССРЭ-ниң Чазак төлээлери-биле чугаалажылыышкыннарга киржип турган Югославияның чазак төлээлериниң бүгү составы хүлээп алыышкынга киришкен: төлээниң баштыңы—ЮФУР-нуң Президентизи И. Броз-Тито, Эвилелдің күүседикчи Вечезинин Даргазының оралакчылары Э. Кардель, А. Ранкович, С. Вукманович-Темпо, Даштыкы Херектер талазы-биле Күрүне секретары К. Попович, Эвилелдің күүседикчи Вечезинин кежигүү М. Тодорович болгаш Даштыкы Херектер талазы-биле Күрүне секретарының Оралакчызы В. Мичунович, Эвилелдің улустун скупщиназының Даргазы М. Пьяде, Эвилелдің Күүседикчи Вечезинин кежигүү Ф. Лескошек, профэвилелдер Эвилелиниң Төп Чөвүлелиниң Даргазы Д. Салай, Сербияның күүседикчи Вечезинин Даргазы И. Веселинов, Эвилелдің Улустун скупщиназының Даргазының Оралакчызы В. Симич, Эвилелдің Күүседикчи Вечезинин кежигүү С. Косанович, Эвилелдің Күүседикчи Вечезинин секретары В. Зекович, Белград хоорайның улустун хоорай комитединиң Даргазы М. Минич, Эвилелдің Вечезинин скупщиназының Даргазы В. Зечевич, Эвилелдің күүседикчи Вечезинин скупщиназының улус ажыл-агыйының талазы-биле комитеттің Даргазы М. Попович, Эвилелдің скупщиназының Даштыкы политиктиг комитединиң Даргазы В. Влахович, Сербияның улустун скупщиназының Даргазының оралакчызы Д. Петрович, Улустун Камгалал Херектериниң талазы-биле Күрүне секретары И. Гошняк, ЮФУР-нуң Иштики херектер талазы-биле Күрүне секретары С. Стефанович, Хөй-ниити Эргелелиниң болгаш Бюджет Херектериниң талазы-биле Күрүне секретарының оралакчылары С. Прица болгаш Х. Бркич, Улус Камгалалының Херектериниң талазы-биле Күрүне секретарының оралакчылары О. Креачич, В. Николич, ЮФУР-нуң президентизиниң Чиңгине секретары И. Вильфан, ЮФУР-нуң ССРЭ-де элчини Д. Видич, Сербияның эртемнер Академиязының Президентиги А. Белич, Шериг-Агаар күштериниң командылакчызы З. Улепич, Югослав армияның генералдары, эртем, культураның болгаш уран-чүүлүн ажылдакчылары болгаш өскелер.

Совет таладан хүлээп алыышкынга олурушканнар болза, Совет Чазактың Төлээлериниң баштыңы ССРЭ-ниң Дөөди Совединиң Президиумунуң кежигүү болгаш СЭКП ТК-ның Бирги секретары Н. С. Хрущев, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы А. И. Микоян, ССРЭ-ниң Дөөди Совединиң Национаддар Чөвүлелиниң Даштыкы Херектер талазы-биле Комиссиязының Даргазы, СЭКП ТК-ның кежигүү болгаш «Правда» солунуң кол редактору Д. Т. Шепилов, ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министриниң Бирги Оралакчызы А. А. Громыко, ССРЭ-ниң Даштыкы Садыг Министриниң Оралакчызы П. Н. Кумыкин, Совет чазак төлээлериниң экспертилери болгаш чөвүлекчилери, база ол ышкаш ССРЭ-ниң Югославияда элчин черинин харыысалгалыг ажылдакчылары.

Хүлээп алыышкынга Белградта турар элчин болгаш төлээ черлериниң баштыңнары база югослав, совет болгаш даштыкы парлалганың төлээлекчилери олурушкан.

Аалчыларга улуг концерт тургускан, аңаа Совет уран-чүүлүн шылгарангай ажылдакчылары — ССРЭ-ниң Улустун артизи Е. Чавдар, РСФСР-ниң Улустун артистери И. Петров болгаш П. Лисицын, ССР Эвилелиниң Улуг Театрының ыраажылары Р. Стручкова, А. Лапаури база Пятницкий аттыг хөйнүн ырының танцы бөлүү киришкен.

Хүлээп алыышкын канчаар-даа аажок чылыг, найыралдыг байдалга эрткен.

Совет Эвилелиниң чазак төлээлериниң Белградтан үнүпкени

БЕЛГРАД, июнь 3. (СЭТА). Бөгүн Белградтан Совет чазактың төлээлери — ССРЭ-ниң Дөөди Совединиң Президиумунуң кежигүү болгаш СЭКП ТК-ның Бирги Секретары Н. С. Хрущев (төлээлериниң баштыңы), ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы А. И. Микоян, ССРЭ-ниң Дөөди Совединиң Национаддар Совединиң Даштыкы херектер талазы-биле Комиссиязының Даргазы, СЭКП ТК-ның кежигүү болгаш «Правда» солунуң кол редактору Д. Т. Шепилов, ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министриниң Бирги Оралакчызы А. А. Громыко, ССРЭ-ниң Даштыкы Садыг Министриниң Оралакчызы П. Н. Кумыкин олар үнүпкеннер.

Земун аэродромунга Совет чазактың төлээлерин ЮФУР-нуң Президентизи И. Броз-Тито, Эвилелдің Улусчу скупщиназының Даргазы М. Пьяде, Эвилелдің күүсекчи Вечезинин Даргазының оралакчылары Э. Кардель, А. Ранкович, С. Вукманович-Темпо, Р. Чолакович, Даштыкы херектер талазы-биле Күрүне Секретары К. Попович, Сербияның Күүсекчи Вечезинин Даргазы И. Веселинов, Эвилелдің Күүсекчи Вечезинин Кежигүү М.Тодорович,Эвилелдің Күүсекчи Вечезинин Секретары В. Зенкович, ЮФУР-нуң Эвилелдің Улусчу Скупщиназының даштыкы политика комитединиң даргазы В. Влахович, Даштыкы херектер талазы-биле Күрүне секретарының оралакчылары В. Мичунович, Х. Бркич, Белград хоорайның Улусчу Комитединиң Даргазы М. Минич, Югославияның Коммунистер эвилелиниң Белград хоорай комитединиң секретары Д. Пойкчи болгаш өскелер-даа үдээннер.

Совет чазактың төлээлерин ол ышкаш ССРЭ-ниң Югославияда элчини В. А. Вальков болгаш Белградта совет элчин черинин харыысалгалыг ажылдакчылары, Белградта турар элчин болгаш төлээ черлериниң баштыңнары база үдээннер.

Аэродром ССРЭ-ниң болгаш ЮФУР-нуң күрүне туктары-биле шиметинген турган. Хүндүлүг таныылды чыскаапкан болгаш Совет Эвилели биле Югославияның күрүне гимнилерин ырлалын күүсеткен.

Москваның школаларында экзаменнер

Бышкан билигниг аттестадының экзаменнери Москваның школаларында үргүлчүлеп турар. Июнь 1-де экзамен тулуп турар онгу классчыларга өске класстарның школачылары каттышкан.

Ленинград районнуң 150 ортумак школазының дөртү «А» класс. Ында уруглар башкы Р. И. Сухарева өөредип, кижизидип турар. Школага 12 чыл ажылдаанының иштинде оон хожудан турар чаңгыс-даа өөреникчи чок болган. Июнь бирде оон кижизидиткеннери бирле дугаарында экзамен дужаганнар — диктант бижээн. Олар барык шуптузу эки болгаш кончуг эки демдектерни алган.

Найыралдың школаларының 46 муң ажыг дөртү класстарының өөреникчилери эң баштайгы экзаменнерни дужаганнар.

Экзаменнер өске класстарга база-да эгелээн. Алдыгы класстарга арифметика болгаш орус дыл экзаменнери болган, а 7 класстарның өөреникчилери изложение бижээн. Доску классчыларга сочинениелерге сүмелээн темалар: А. Островскийниң «Чаңнык» деп драмазында Катерина болгаш Варвара Казаковалар, И. С. Тургеневтиң «Адалар болгаш уруглар» деп романының идеялыг утка-шынары болгаш чечен чогаал талазы-биле төлептии, А. Н. Толстойнуң «Дайын болгаш тайбын» деп романында «Наташа биле Петя» болгаш оон-даа өске.

Чеди чыл школазының курзу-биле орус дылдың экзаменин 95 муң ажыг кижи тутган.

Июнь 2-де бешки болгаш сески класстарга шилчиириниң экзаменнери эгелээн.

(СЭТА).

Совет Эвилелиниң чазак төлээлериниң Софияда келгени

СОФИЯ, июнь 3. (СЭТА). Болгарияның чазаанның болгаш Болгарияның Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң чалаалы-биле эштер Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, А. И. Микоян составтыг Совет Эвилелиниң чазак төлээлери Белградтан орук аай найыралдыг бараалгаашкын-биле бөгүн Софияда чедип келген.

Софияда Төп аэродромга төлээлерни утказаннар болза, Болгарияның Улус Республиказының Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Вылко Червенков, Улустуң Хуралының Президиумунуң Даргазы Георгий Дамянов, Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Оралакчызы Райко Дамянов, БКП Төп Комитединиң бирги секретары Тодор Живков, БКП ТК-ның Политбюро кежигүннери Георгий Цанков, Енчо Стайков, армия генералы Иван Михайлов, Болгарияның профессионал эвилелдериниң Төп Чөвүлелиниң Даргазы Тодор Прахов, армия генералы Петр Панчевский, Болгарияның Улус Республиказының Министрлер Чөвүлелиниң кежигүннери Атанас Димитров, Данчо Димитров, Демир Янев, Димо Дичев, Симон Георгиев, Кирил Лазаров, Марин Грашнов, Минчо Нейчев, Пеко Пеловский, доктор Петр Коларов, Ради Найденов, Руси Христозов, Станков Тодоров, Стоян Тончев, Тано Цолов, Цола Драгойчев болгаш албанның өске-даа кижилери.

Советтиң Чазак төлээлерин Болгарияның Улус Республиказында ССРЭ-ниң онза болгаш бүрүн эргелиг элчини Ю. Б. Приходов болгаш Совет элчин черинин ажылдакчылары база киришкеннер.

Эштер Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин болгаш А. И. Микоян Болгарияның Коммунистиг партиязының болгаш чазактың удуртукчуларынга үдедип алгаш, Софияның электри үлетпүрүнүң Ворошилов аттыг заводунга чоруаннар. Эр, хөрөөжен ажылчыннар Совет чазактың төлээлерин өөрүшкү болгаш чүректиң ханызындан утказан. Эштер Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин болгаш А. И. Микоян олар заводтуң чамдык цехтерин көрүп оон продукциязы-биле таныжып, ажылчыннар-биле чугаалашканнар.

(СЭТА).

Эштер Н. С. Хрущевтуң, Н. А. Булганиннының болгаш А. И. Микоянның Софияда чоруп турары

СОФИЯ. Белградтан Софияже орук зайы-биле найыралдың түскай чалаашкыны-биле келген эштер Н. С. Хрущев Н. А. Булганин болгаш А. И. Микоян составтыг Совет Эвилелиниң Чазак төлээлери июнь 4-те Георгий Димитровтуң мавзолейниң чанынга болгаш Совет Армияның дайынчыларының тураскаалының чанынга чечектер салганнар.

Совет төлээлериниң кежигүннерин Болгарияның Улус Республиказының Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Вылко Червенков, Улустуң хуралының Президиумунуң Даргазы Георгий Дамянов, Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Оралакчызы Георгий Чанков, Райко Дамянов болгаш армия генералы Иван Михайлов, Болгарияның Коммунистиг партиязының ТК-зының Бирги Секретары Тодор Живков, Болгарияның Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Политбюро кежигүннери Георгий Цанков болгаш Енчо Стайков, Болгарияның Коммунистиг партиязының ТК-зының секретары Борис Тасков олар үдеп алгаш, Софияның электри үлетпүрүнүң Ворошилов аттыг заводунга чоруаннар. Эр, хөрөөжен ажылчыннар Совет чазактың төлээлерин өөрүшкү болгаш чүректиң ханызындан утказан. Эштер Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин болгаш А. И. Микоян олар заводтуң чамдык цехтерин көрүп оон продукциязы-биле таныжып, ажылчыннар-биле чугаалашканнар.

(СЭТА).

Совет Эвилелиниң чазак төлээлериниң Болгарияның Улус Республиказынга келгениниң дугайында дыңнадыг

Болгарияның Улус Республиказынга оон чазаанның чалаалы өзүгаар келген үеинде Совет Социалистиг Республикаларының Эвилелиниң ССРЭ-ниң Дөөди Совединиң Президиумунуң кежигүү болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Бирги Секретары Н. С. Хрущев, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы А. И. Микоян составтыг Чазак төлээлериниң болгаш Болгарияның Улус Республиказының чалаалының аразында улустар аразының байдалының болгаш тайбының хөрөөн быжыдар айтырыглар талазы-биле саналгаалдар солчуушкуну болган, бо күзелди ийи чурт долузу-биле биириинге чаңгыс эп-сеткилди бүрүү-биле илереткен.

Совет төлээлериниң кежигүннери Югославия-биле боттарының чугаалажылыышкыннарының дугайын Болгарияның удуртукчуларынга дыңнаткан болгаш саналгаалдар солуушкунуң үеинде ССРЭ болгаш Югославияның аразынга, база Болгария биле Югославияның аразынга найыралдыг кады-ажылдажылганы тургузар айтырыглар талазы-биле үзел-бөлдерниң долу чаңгыс эптиг болганы илереткинген.

Чугаалажылыышкыннарның түүнелинде талалар Совет Эвилелиниң болгаш Болгарияның Югославия-биле найыралдыг кады-ажылдажылгазы Болгарияның база ол ышкаш Совет Эвилелиниң Греция болгаш Турция дөөн ышкаш кожалары ындыг чурттар-биле харылзааларын экижидериге идиг бээр апаар деп дугурушкан. Саналгаалдар солчуушкуну чаагай найыралга болуп эрткен.

Совет Эвилелиниң чазак төлээлериниң Софиядан үнүпкени

СОФИЯ, июнь 4-те (СЭТА). Түскай найыралдыг чалаалга-биле Болгарияга чоруан Совет Эвилелиниң чазак төлээлери самолёт-биле бөгүн Софиядан моон алаанда составтыг үнүпкен: ССРЭ-ниң Дөөди Совединиң Президиумунуң кежигүү болгаш СЭКП ТК-ның Бирги секретары Н. С. Хрущев, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы А. И. Микоян.

Төп аэродромга төлээлерни Болгарияның Улус Республиказының Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Вылко Червенков, Улус хуралының Президиумунуң Даргазы Георгий Дамянов, Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Оралакчылары Георгий Чанков, Райко Дамянов, армия генералы Иван Михайлов, БКП ТК-ның Бирги секретары Тодор Живков, БКП ТК-ның Политбюро кежигүннери Георгий Цанков, Енчо Стайков, БКП ТК-ның секретары Борис Тасков, Болгарияның профессэвилелдериниң Төп Чөвүлелиниң Даргазы Тодор Прахов, армия генералы Петр Панчевский, министрлер Атанас Димитров, Данчо Димитров, Демир Янев, Димо Дичев, Живко Живков, Симон Георгиев, Кирил Лазаров, Марин Грашнов, д-р Минчо Нейчев, Пеко Пеловский, д-р Петр Коларов, Ради Найденов, Руси Христозов, Чанко Тодоров, Стоян Тончев, Тано Цолов, Цола Драгойчева, Болгарияның Улус Республиказының Москвада онза болгаш бүрүн эргелиг элчини Карло Луканов, БКП ТК-зының кежигүннери болгаш өске-даа түскай кижилер үдеп каан.

Советтиң чазак төлээлерин ССРЭ-ниң Болгар Улус Республикада онза болгаш бүрүн эргелиг элчини Ю. Б. Приходов болгаш Совет элчин черинин бүгү составы база үдээн.

Софияда турун турар элчин черлериниң баштыңнары болгаш кежигүннери аэродромга болган ол үделгеге база киришкен.

ССРЭ-ниң болгаш Болгарияның Улус Республиказының күрүне туктары-биле аэродромну шимээн турган. Үдээшкин үеинде хүндүлүг таныылды тургускан болгаш ССРЭ-ниң база Болгарияның Улус Республиказының күрүне гимнилерин күүсеткен.

(СЭТА).

А. Никитинге тураскаалды ажытканы

КАЛИНИН, Май 31. XV үүс чылдың эрес-маадырлыг аян-чорукчузу Тверь чурттуг Афанасий Никитинге тураскаалды бөгүн Калинин хоорайда байыралдыг байдалда ажыткан. Митингге муң-муң калининчилер чыылган. Чыылганнарның аразынга ССРЭ-ниң Культура министри Н. А. Михайлов, Индияның республиказының ССРЭ-де элчини К. П. Ш. Менон кадайы-биле база ону үдээн кижилер аңаа турган.

Митингини Калинин хоорайның ажылчы чоннар депутаттарының хоорай Совединиң күүскомунуң даргазы эш Бакулин ажыткан. ССРЭ-ниң Культура министри эш Михайлов митингге чүве чугаалаан, Афанасий Никитин болза ырак Индияже аян-чорукту европейжилерниң иштинден бир-ле дугаарында кылган кижи деп чугаалаан. Эш Михайлов Совет Эвилелиниң болгаш Индияның улустарының аразында культурлуг харылзаалардың хөгжүлдезиниң дугайын тодаргай чугаалаан.

Тураскаалдың гранит даштан кылган бөөр чарыында мындыг бижимел бар: «Орустуң эрес маадырлыг аян-чорукчузу Афанасий Никитинге. Оон 1469—1472 чылдарда Индияга найыралдыг сорулга-биле чораан дугайында тураскаал».

Калинин облсоветтиң күүскомунуң даргазы эш Дьяков улустар аразында найыралдыг харылзаларны быжыглаарының хөрөөнге Афанасий Никитиннин салыышкынының дугайын чугаалаан.

Индияның республиказының ССРЭ-де Онза болгаш Бүрүн эргелиг элчини К. П. Ш. Меноннуң чугаазын митингиниң киржикчилери изин-биле уткаан.

Митингге олуржуру-биле чалааны дөөш, ылаңгыя мөөн чуртумнуң дугайында, мөөн улузумнуң дугайында маңаа чугаалатынган чаагай сөстер дөөш силерге кончуг өөрүп четирдим деп дөөрги Менон чугаалаан. Силерниң хоорайыңарга — орус-индий харылзаалардың пионери Афанасий Никитиннинг төрөөн хоорайынга кадайым-биле кайгамчык өөрүшкүлүг келгенивисти силерге чугаалаарын күзедим.

Силерниң чазаанларның хүлээп алыкчы, хүндүлээчел чоруунуң ачызында сөөлгү ийи-үш чылдарның дургузунда Индияның эн-не янзы-бүрү кезектериниң төлээлекчилери силериниң чуртуңарга чоргулаан. А келир неделяда бистиң чуртувустуң премьер-министри дөөрги Неру силерге чедип келир.

Түүнелинде К. П. Ш. Менон совет болгаш индий улустарының аразында найыралдыг өзүп болган тайбының быжыглаарының хөрөөнге бараан болур дөөрүнге бүзүреливи илергейлээн.

Митинг доозулган. Совет Эвилелиниң күрүне гимнизинин үннери база дагын чаңгыланып үнген.

ССРЭ-ниң Культура министри Н. А. Михайлов совет болгаш индий улустарының аразында быжыгыш турар найыралдың алдары дөөш йөрөөл салган.

((СЭТА).

Бот-өөредилгеже бүгү кичээнгейни салыр

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак улус өөредилгезиниң херээнче канчаар-даа зажок улуг кичээнгейни салып турар.

Ооң тодаргай херечизи болза, совет эрге-чагырганың чылдарында тыва национал башкы кадрлар, зоотехниктер, агрономнар, мал эмчилери, медицина ажылдакчылары, чогаалчылар, мергежилдиг ажылчыннар, комбайнёрлар, трактористер, механиктер өскен. Оларның шуптузунга делгем оруқту болгаш билигни школа дузалаан.

СЭКП ТК-ның январь Пленуму болза, школаларның ролюн, школаларга башкылаашкын ажылың амгы үениң ажыл амыдыралынга холбаштырып чорударының эртежок чугулазын айыткан. Ынчангаштың биология, география, математика, физика, химия эртемнериниң башкылары өөренирчилерге өөредип турар темаларын СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаалының салган сорулгалары-биле холбаштырып турган өөренирчилерни күш-ажылга улуг сонуургалдыг кылдыр хандыкшыдып, кичээл бүрүзүн бедик идей-теоретиктиг солун кылдыр эрттирерин чедип алыр.

Бистиң области дыка хөй башкылар өөредилге-кижизидилгеге ажылды күштелдирип турган, өөренирчилерниң быжыг билиглиг өөредилгезин чедип ап турар. Оларның мурнакчы дуржулгаларын өске башкылар ажыглап, деткип турарлар. Өөредилгениң үндезин чорудулгазының код угландырыкчылыг өзээ болза, башкы болур. Ынчангаштың өөренирчилерниң эки өөредилгелиг, кончуг эки сагылга-чуруумуг болур чоруу башкыдан хамааржыр. Башкы кижи болза, өөренирчилериңге быжыг билигни бөөр дөөш кичээлдерге эки белеткениң, өөредип турар темазын өске материалдар-биле бүдүрүп, эң ылаңгыя коммунизм тургузуушкунунуң тудугунуң практиктиг ажыл-херектери-биле холбаштырар ужурлуг.

Башкылаашкынның идеиниг деңнелин бедидер төлөөде, башкы кижи болза, бодунуң педагогиктиг билиг мергежилин улгаттырыр, марксисчи-ленинчи теория-биле болгаш политиктиг билиглер-биле бодун чепсеглээр.

Бистиң области алды чүс ажыг башкылар ортумак башкы эртеми чок болуп турар. А оларның хөй кезии бот-өөредилге-биле өөренип турарлар.

Кызылдың башкы институдунда 121 башкылар, башкы училищезинде 700 кижи бот-өөредилге-биле өөренип турарлар. Бот-өөредилге-биле өөренип турар башкылардан дыка хөй кижилер экзаменнерни эки дужаан, дараазының курзунче чыл-бүрүдеп шилчип турарлар. Моон чижээнге, Мария Дардаш—Бай-Тайга районнуң Тээли школазынган, Хертек Макар—Бай-Тайга районнуң Аксы-Барлык школазынган, Полина Сайн—Чөөн-Хемчик районнуң Шеми школазынган, Ермашкина Кызыл хоорайның № 5 школазынган болгаш өске-даа башкылар хамааржырлар.

Ынчалза-даа башкы училищезинде болгаш башкы институдунда бот-өөредилге-биле өөренип турар башкылардан экзаменнерни багай дужаан, дараазында курстар же шилчивейн турар башкылар эвээш эвес. Чамдыктары харын-даа чаңгыс курста 5—6 чылдар иштинде улаштыр таптан турарлар. Чижээ, Көк-кыс (Бии-Хем район), Таня Донгак (Барыын-Хемчик район) олар бир дугаар курска 1949 чылдан эгелеп киргеннер. Ол ышкаш Черби чеди чыл школазының директору Зибров башкы институдунга бот-өөредилге-биле өөренип чадап кааш институттан шуут үндүрткен.

Каа-Хем районнуң Медведевка чеди чыл школазының директору Дикунов, Бии-Хем районнуң Тарлаг чеди чыл школазының башкызы Непомнящий олар бүдүн чылдың дургузунда чаңгыс-даа экзамен дужаан шыдаваанизр. База Каа-Хем районнуң улус өөредилге киллизиниң эргелекчизи Чигарский, Сүт-Хөл районнуң улус өөредилге киллизиниң эргелекчизи Ловиничев болгаш өскелер-даа башкы институдунуң экзаменнерин багай дужаап турарлар.

Чер-черде партия организациялары болгаш СЭКП райкомнары, комсомол, профэвилел организациялары база школалар директорлары улус өөредилге органнары бот-өөредилгелиглер-биле ажылды күштелдирип, чайгы өөредилге сессиязының үезинде бот-өөредилгелиглерниң материалдыг байдалын хандырып, экзаменнерчл эки дужаар дугайында оларның харысалгазын улгаттырып, олардан шынгыы негелдени салыр херек. Бот-өөредилгелиглер бүрүзү эки белеткениң турган чайгы сессия үезинде экзаменнерни болгаш зачёттарны бүрүнү-биле эки түннелдиг дужаары оларның хүлээлгези болгай.

Бо чылдың кышкы болгаш чайгы сессияларында башкы училищезинге 161 кижи келбээннер. Чүгле 70 хире кижи келген, а оларның чамдыктары экзаменнер дужаап шыдаваннар. Бо факт болза бот-өөредилгелиг башкыларның багай белеткелдиин база башкы училищезиниң директорунуң бот-өөредилгелиглер-биле ажылды эки организастап шыдаваанын көргүзүп турар. Бо чылын Кызылдың башкы институту бот-өөредилге-биле өөренир башкыларның чыылдазын багай чоруткан. Институтта шупту 27 билдиришкиннер кирген. Оларның иштинден школада ажылдап турар башкылардан чүгле 9 билдиришкин бар. Башкы институдунуң болгаш башкы училищезиниң ажылдакчылары бот-өөредилге-биле өөренир кижилериң чыылдазының ажылын дүрген күштелдирип, ылаңгыя национал тыва башкы кадрларның чыылдазын хөй-биле чорудар херек.

Башкы институдунуң болгаш башкы училищезиниң дирекциялары бот-өөредилге-биле өөренирлериң хүлээп алышкын экзаменнериниң консультацияларын болгаш лекцияларын канчаар организастап чорударының хемчээн амдыгаштан эгелээр ужурлуг.

Башкы училищезинге өөренир бот-өөредилгелиглернин чайгы өөредилгезин 1955 чылдың июнь айның 10-даң эгелээш, июль айның 10-га чедир обласка үш кезек черге эрттирер:

1. Кызыл хоорайга—Эрзин, Тес-Хем, Таңды, Каа-Хем, Тожу, Кызыл, Улуг-Хем, Бии-Хем районнарның башкылары кээп өөренирлер.

2. Чадаанага—Чөөн-Хемчик, Чаа-Хөл, Сүт-Хөл, Өвүр районнарның башкылары өөренирлер.

3. Кызыл-Мажалыкка—Барыын-Хемчик Бай-Тайга районнарның башкылары өөренирлер.

Башкы институдунга бот-өөредилге-биле өөренир башкыларның чайгы өөредилгези июнь 20-ден эгелээр. Институтка бот-өөредилге-биле чаа өөренип кирерлериң сессиязын июнь 25-тен эгелеп чорудар.

Башкы институдунуң болгаш башкы училищезиниң бот-өөредилгелиг бүгү башкылары бо үстүнде айыткан хуусааның бетинде чайгы өөредилге эрттирер черлеринге чыылган турар болгаш экзаменнерни эки дужаар дөөш белеткелди амдыгаштан эгелеп ыяк кылдыр чорудар херек.

Районнарның улус өөредилге киллистери, школадар директорлары, райкүүскомнар бот-өөредилгелиг башкыларның чайгы өөредилгеже чоруурунга бүгү талалыг дузаламчыны чедирип, машина транспорт үүлүн организастап хандырар ужурлуг.

Бот-өөредилгелиг башкы бүрүзү чайгы өөредилгени эки эртирип, экзаменнерни чедишкиннинг дужааган турар төлөөде, улус өөредилге органнары бот-өөредилгелиг башкылардан негелдени күштелдирип, бо талазы-биле шынгыы удуртулга-контрольду тургузар болгаш эрткен чылдарның четпестерин бо чылын болдурбас херек.

П. ГОРЕЛОВ,
СЭКП Тыва обкомунуң школа киллизиниң эргелекчизи.

Тудуг ажылынче кичээнгейни күштелдирер

Колхозтар тудугларынче онза кичээнгей салыр

Колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаарының бир чугула үүлү болза, колхозтар тудуунуң планын чогуур хуусаада долдур болгаш ажыр күүседири, ооң шынарын улам экижидери болур. Тес-Хем районнуң колхозчу тудугжуларының чоокта чаа болуп эрткен чөвүлел хуралынга колхозтар тудуунуң чоруп турар байдалының болгаш сорулгаларының дугайынга айтырыгны чугаалашкан. Эрзин районнуң көдээ ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлел хуралынга колхозтар тудуунуң айтырыын база чугаалашкан.

Ол чөвүлел хуралдар ийи районнарның колхозтар тудуунуң талазы-биле чамдык кылдынган ажылдарны демдеглевишаан, улуг четпестерин илереткен болгаш тудугнуң планын күүседир, шынарын экижидер дугайында ап чорудар хемчеглерни айыткан.

Тес-Хем районнуң колхозчу тудугжулары эрткен чылын элээн хөй тудугларны кылган. Ооң түннелинде ол чылын 46 колхозчу өрегелер чазагайжыды туттунган, чаа чуртталга бажыңнарынче шилчээннер, 23 чаа мал кажаалары, 200 тонна тараа кирер склад туттунган болгаш ажыглалга кирген, 4250 кубометр тудуг ыяжы белеткетинген турган.

Ындыг-даа болза, тудуг ажылы кайыдаа районнарда кончуг оожум чоруп турар. Эрзин районнуң колхозтары бо чылын 110 чуртталга бажыңнарын тудар планныг, бирги кварталда чүгле 8 бажыңнарны бүрүн тудуп дооскан, 33 бажыңның ханазын салып туткан. Бүдүрүлгениң 6 тудугларының чаңгызы-даа кылдынмаан, культура-амыдыралың 5 тудугларының 2-зи кылдынган. Көдээ ажыл-агый артельдери 8837 баш малга чаа кажаалар тудар турган, 4800 баш мал кирер кажааларны туткан. Колхозтар тудугларынга хереглээр 8500 кубометр ыяшты тудуг шөлдеринге сөөртүп алыр турган 150 кубометр ыяшты сөөртүп дажыглаан 1500 кубометр манзыны дилер турган, 1100 кубометрни дилген. Тудуг дажы, чугай ыракта четпес белеткетинген. Колхозтар тудугга хереглээр 100 муң туйбуну, 50 муң саманны белеткээринин ажылынче чокка чедир-ле кирбээн.

Тес-Хем районнуң колхозтары бо чылын 110 чуртталга бажыңнарын тудар планныг турган, чүгле 4 бажың туткан, 18 бажыңның ханазын салып дооскан, культура-амыдыралың 3 бажыңнарының бирээзин тудуп алза-даа, бирээзин шала туткан. Бүдүрүлгениң 8 тудугларының чүгле бирээзи доозулган. Тудуг бригадалары 8305 баш малга 24 кажааларны тудар планныг турган, чүгле 2 кажааны тудуп эгелээн. Районнуң колхозтары тудуг шөлдеринге 10 муң 500 кубометр ыяшты сөөртүп чедирер турган, чүгле 1733 кубометр ыяшты сөөртүп алган, 2000 кубометр манзы дилер турган, чүгле 493 кубометр манзыны дилген. Даш, туйбу, саман, чугай дээн ышкаш тудуг материалдары белеткетинмээн.

Тес-Хем МТС ийи районнарның колхозтарынга 1500 кубометр тудуг материалдарын сөөртүп бээр турган чүгле Тес-Хем районнуң колхозтарынга 210 кубометр ыяшты сөөртүп берген. МТС-тиң директору эш Агальцов колхозтар тудуунче кошкак сагыш салып турар. Ол районнарның партия, совет организациялары болгаш колхозтарның баштаар черлери тудугларның ажылын өзулуг организастап шыдавайн келген. Тудуг бригадалары бүрүн күш-биле хандыртынмаан, бригадаларда күш-ажыл эки организастатынмаан. Колхозтарда партия организациялары тудугжулар ортузунга политик-массалыг ажылды дыка четпес чоруткан.

Колхозтар тудуг ыяжы, туйбу, даш, саман, чугай, хыыргыыш дээн ышкаш тудуг материалдарын чогуур үеде четчирибиле белеткеп албайн турар, ынчангаш тудуг ажылының кончуг хожудап турарының бир чылдагааны ында. Кадаг, шил, шифер, хереклер садыглаашкының райполар ыракта четпес организастап турар. Областың колхоз тудуунуң эргелели болгаш районнарда тудуг киллистери ам-даа озал-шүшпеңе ажылдап, тудуг ажылының талазы-биле колхозтарга эвээш дузалажып, техниктиг удуртулганы четпес чоруп турар.

Ам сорулга болза, тудугларның планын күүседир, шынарын экижидер дээш шиитпирлиг демисежири болур. Хамык ужур колхозтар тудуунуң талазы-биле чөвүлел хуралдарның шиитпирлерин херек кырынга боттандырарында.

Районнарның партия, совет организациялары тудуг талазы-биле колхозтарга боттуг удуртулганы хандырары эргежок чугула. 1955 чылда колхозтар тудуунуң планын ажыр күүседир, ооң шынарын экижидер дугайында СЭКП обкомунуң шиитпирин ол районнарның партия, совет органнары ылаңгыя көдээ ажыл-агый артельдери күүседири арткан.

Колхозтарның баштаар черлери күш-ажыл кылып шыдаар бүгү колхозчуларының 30 хуузу тудуг бригадаларынга ажылдаарын хандырары чугула. Колхозтар хамыктың мурнунда тудуг материалдарын четчири-биле белеткеп алыр херек. Тудугжулар чуртталга бажыңнарының, будүрүлгенин, культура-амыдыралың болгаш мал кажааларының тудугларының шынарын улам экижидерин, силос салыр оңгарларны, башняларны даш, туйбу-биле дерип тударын чедип алыр ужурлуг. Колхозтар болгаш МТС-тер чурт иштиниң туйбу, саман, даш, чугай, хыыргыыш дээн ышкаш тудуг материалдарын хереглелинге чедер кылдыр белеткээри негетинин турар.

Н. ТОВАРИШТАЙ,
Облкүүскомнуң чанында колхоз тудуунуң эргелелиниң начальниги.

Колхозчу тудугжуларның чөвүлел хуралы

Хандагайты суурга өвүр районнуң колхозчу тудугжуларының чөвүлел хуралы болуп эрткен. Чөвүлел хуралга колхозтар даргалары, колхозтарда партия организацияларының секретарьлары, суму Советтериниң даргалары, тудуг бригадаларының бригадирлери болгаш колхозтарның мурнакчы тудугжулары киришкен.

Чөвүлел хуралга районда колхозтар тудугларының чоруп турарының дугайында, районнуң колхозтар тудуунуң киллизиниң эргелекчизи эш Ойдуптун, «Коммунизмче орук» колхозтуң даргазы эш Шаалының илеткелдерин чугаалашкан.

Районнуң колхозтары Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың хүн-бүрү көргүзүп турар материал-техниктиг дузаламчызынга даянып алгаш, колхозчу тараажыларны самдар өглерден чырык, культурлуг бажыңнарже шилчидеринге, киитиниң малын четчир санныг кажаалар-биле хандырарынга чамдык чедишкиннерни чедип алганнар.

1955 чылдың тудуг планын хуусаа бетинде күүседир дээш районнуң колхозтары элээн ажылдарны кылган. Колхозтар тудуг материалдарының белеткелин доосканы, тудугну организастыы-биле чорудуп турарлар. «Торгалыг» колхоз (даргазы эш Доржукай) бо чылын тутса чогуур чуртталга бажыңнарының код тудуун доозуп алган, ам нарын кылыгларын чорудуп турар. Колхозтарда тудуг ажылында мурнакчыларның саны өскен. «Коммунизмче орук» колхозта Самбуу, Чылбак, «Торгалыг» колхозта Балдакай, Шойбул, «Совет Тыванын 5 чылы» колхозта Кызыл-оол, Дандыр-оол, «Кызыл тук» колхозта Дайгок, Чалай-оол олар ажыл нормазын 150-200 хуу чедир күүседип, ажылынга мастерлер болуп турарлар.

Тудуг ажылында чамдык чедишкиннер-биле чергелештир улуг четпестер бар. Колхозтар тудуг материалдарының белеткелин күүседиптен-даа болза, сөөртүлгезин багай организастаан. 8530 кубометр ыяш сөөртүр турган, чүгле 4969 кубометрни сөөрткен. Сөөртүлге ажылын «Совет Тыванын 5 чылы» колхоз—39 хуу, «Кызыл тук» колхоз—61 хуу күүсединнер.

Бо чылын колхозтар 120 чуртталга бажыңнары тудар турган, ам чүгле 84 бажыңның ханазын тургускан, шынары багай. I, II кварталдарда 45—50 бажыңнарны ажыглалга киирер турган болза, чүгле 5 бажыңны ажыглалга киирген. 24 мал кажааларындан онну, 9 будүрүлге тудугларындан чаңгысты ажыглалга киирген, культура-амыдыралдың 6 тудугларындан чаңгысты-даа ажыглалга киирбээн.

«Совет Тыванын 5 чылы» болгаш «Кызыл тук» колхозтарда байдал кедергей багай. Эрткен чылын шала туттунган дыка хөй тудугларны кылбайн турар. Тудуг ажылының хожудаашкынныг чоруп турарының бир кол чылдагааны болза, партийжи-массалыг ажылды суларатканындан, күш-ажылдың сагылга-чурумун болгаш организастаашкынын багай тургускананындан болуп турар.

Чурт иштиниң тудуг материалдарын багай ажыглап турар. Чижээ, «Коммунизмче орук» колхоз чугай даңы-биле бүдүрүлеткен турган-ла, ол хирезинде чугайны чок, ону будүрүп, ажыглалга киирерин бодаваайн турар.

Хуралга санал берген эштер колхозтар баштаар черлери тудуг бригадаларының ажылын кошкак удуртуп, бригадаларны тырттар күш-биле, тудугжулар-биле четче хандырбайн, районнуң колхозтар тудуунуң киллизи колхозтарга техниктиг дузаны багай көргүзүп, Чадаана МТС районнуң колхозтарынга шуут дузалашпайн турарын илереткеннер.

Бо чылдың тудуг планын чедишкиннинг күүседир талазы-биле чөвүлел хурал районнуң бүгү колхозчу тудугжуларынга кыйгырыгны хүлээп алгаш, тудуг планын октябрь бирден орай эвесте 110 хуу күүседирин айыткан.

В. ТУМЕТЕЙ.

Тудугжуларның чедишкиннери

Өвүр районнуң «Коммунизмче орук» колхозу бо чылын 35 чуртталга бажыңнарын тудар планныг, майның ийиги чартыынга чедир 24 бажыңның ханаларын тудуп дооскан. Тудуг бригадазы улуг, биче малдың 6 кажааларын тудар турган, шээр малдың 2, улуг чаш малдың 4 кажааларын тудуп дооскаш, ажыглалга киирген. Кыштагларга тудар 2 кажааның ыяжы дужуртунген, 6 тудугжулар 80 баш инек кирер кажааны Бора-Шейде тудуп турар.

Тудуг бригадазы 1700 кубометр ыяш кезии белеткээр планын күүседкен, кестинген ыяштың 80 ажыг хуузун колхоз суурунда сөөртүп алган. Тудугжулар бир интернатты туткан, пилораманы тургузуп, дерип кылгаш ажыглалга киирген, ол бир шакта 50—60 кылын, чуга манзыларны дилип турар. Чазанылга, дарганнаар черлер турар узун дурту 12 метр, дооразы 8 метр 2 өрээл бажыңның ханазының тудуу доозулган.

Ажылдың нормазын 150—200 хуу күүседип турар Самбуу, Чылбак, Тас-оол ышкаш тудугжуларны демдеглээри чугула. Колхозчу тудугжулар чоокка бир—ийи чылдарның дургузунда бүгү колхозчуларны чуртталга бажыңнары-биле бүрүн хандырар сорулганы салып турар.

Х. САМБЫЛДАЙ.

Дээре ажылдап турар

Барыын-Хемчик районнуң «Кызыл таразчын» колхозунуң тудуг бригадазында эш Очур-оолдуң удуртканы 9 кижи составтыг тудугжулар бөлүү эки ажылдап турар. Оларның 4-түү бажыңнар тудуп, 3-жү чудук чонуп; 2-зи соңга, эжик чаактарын, рамаларны, эжиктерни кылып турар.

Ол бөлүк тудугжулар 17 бажыңның ханазын бүрүн туткан, 5 бажыңны бүрүн тудуп дооскан. Тудугнуң темпизин дүргедедир, ооң шынарын экижидер, бот-үнезин, чиигедир дугайында айтырыгны тудугжулар хуралынга чугаалашкаш, шиитпирни хүлээп алган. Мурнунда бир бызанчы чудуктуң дөрт талазын кырлайтыр чонуп тургаш, хүнде 6 чудукту чонуп турган болза, ам чудук бүрүзүнүң ийи талазын, кырлайтыр чонуп, хүнде 12 чудукту чонуп турар апарган. Тудугжулар ханага салыр чудукту мурнунда балды-биле кертип турган болза, ам чудуктарның уштарын кертпес, хирээ-биле хирээлээш, ону балды-биле ой шапкаш, эптей салыр апарган. Олар ол арганы хереглээн соонда, тудугнуң темпизин элээн дүргедээн. Мурнунда 4 кижи 6—7 хүн дургузунда бир бажыңның ханазын тудуп доозуп турган болза, ам 4 хүнде бажың ханазын бүрүн тудуп доозуптар апарган. Тудугжулар ындыг арга-биле 6 бажыңны туткан. Тудугжуларның ол бөлүү бо чылын пландан ажыр 10 чуртталга бажыңнарын тудуп доозарын хүлээнгеннер.

О. СОЧУТ.

Сүт-бараан фермазының тудуу

Балгазын МТС керээ өзугаар «Революцияның чалбыыжы» колхозтуң сүт-бараан фермазының тудугларын чорудуп келген. МТС-тиң эш Казанович бригадирлээн 11 кижи составтыг бригадазы тудугжу-техник эш Бришенинниң киржилгези-биле чаңгыс аай хевирлиг инек кажаазын тудуп дооскан.

Ол кажааның узун дурту — 44, дооразы — 10,5 метр, соңгажыгаштары 30 кезек. Аңаа 120 баш инек тургузу азыралга туруп болур. Ында тус-тус өрээлдер тургустунган, чаңгыс аай хевирлиг инек кажаазы техника талазы-биле эки шынарлыг кылдынган, ооң даштыкы хевири көрүштүг болуп турар. МТС-тиң тудугжулары ферма-да 3—3 квартиралыг 3 чуртталга бажыңнарын база туткан.

Колхоз сүт-бараан фермазында чаа туттунган улуг кажааны бо чылын бүрүн механизастаан турар.

С. ТАНЗЫН-ООЛ.

Олча-ажык үндүрүүн тыртып алырда хажыдыышкынны болдурбас

Бистиң күрүневистиң ажылчы чоннарының төлөп турар үндүрүглери ССРЭниң күрүне бюджелинде улуг эвес черни эзлеп турар. 1955 чылда олча-ажык үндүрүү бюджетке кирер орулгаларның чүгле 8,2 хуузу болуп турар.

Ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның ажыл төлевиринден кирер олча-ажык үндүрүү өске үндүрүглерден ылгалдыг, ону сан органнары эвес, а ажылчы чоннарның ажылдап турар будүрүлгелери, албан черлери болгаш организациялары оларга ажыл төлевири берип турар үеде тыртып ап турар.

Үндүрүгну ынчаалдыр хавырып алыр чурум организацияларның санажылга ажылдакчыларынга улуг харыысалганы хүлээдип турар. Олча-ажык үндүрүүн шын хавырып алырын хандырарда санажылга ажылдакчызы бүрүзү олча-ажык үндүрүүнүң дугайында саавырны эки өөренир, үндүрүг онааштырар ажыл төлевирин тодаргайларының аргазын, чиигедилгелер тыпсырының чурумун эки билген турар ужурлуг. Будүрүлге албан черлериниң санажылга ажылдакчылары ажылчын, албан-хаакчыт бүрүзүнден үндүрүгну чүгле сан талазы-биле тода саналаар эвес, харын хоойлуда доктаатынган чиигелдерни ажылчы чоннарга чогуур үезинде шын тыпсырының политиктиг улуг ужур-дузазын кажан-даа утпас болгаш үндүрүгну шын эвес саналаар чоруктарны болдурбас хүлээлгелиг.

Ындыг болза-даа чамдык будүрүлге, албан черлериниң саналга ажылдакчылары ону хажыда бөөриниң фактылары эвээш эвес. Олча-ажык үндүрүүн тыртып алырда чамдык организацияларда хоойлуну каржызы-биле үрөөр, ажылчын албан-хаакчылардан үндүрүгну артыр алыр, азы чедир албас чоруктар бар.

Кызыл горпозу (бухгалтери эш Лантухова хамааты Бруевадан 37 рубль 22 көпеекти, Фокинадан — 74 рубль 48 көпеекти, Фоминдан — 67 рубльди олча-ажык үндүрүү кылдыр, артыкка алган. Радиоинформация киллизиниң бухгалтери ажылдакчы эш Т. Сендиден бо чылдың февральда 90 рубль 09 көпеекти артыр тыртып алган. Ол ышкаш Россовхозтрестинин тыва автобазазы (бухгалтери эш Пегов) бо чылдың январь, февраль айларда 13 кижиниң олча-ажык үндүрүүн шын эвес тырткан. Чижээ, Николаевадан 47 рубль 48 көпеекти, Сергеевадан 25 рубль 88 копеекти, Аксеновадан 22 рубль 80 көпеекти чедир тыртып албаан.

Олча-ажык үндүрүүн тыртар үеде хөй санныг хажыдыышкынларны «Заготживсырьенуң» Эрзин район конторазынга база болдуруп турган. Ында 12 ажылчын албан-хаакчылар бар. Бо чылдың бирги кварталында олардан олча-ажык үндүрүүн тыртып алырда хөй хажыдыышкынларны болдурган. Ылаңгыя ажылдакчы Намзырайдан тыртса чогуур 48 рубль 25 көп, Серембилден — 29 рубль 07 көп, чедир тыртынмаан. Ол ышкаш Бай-Тайга районнуң улус өөредилгезиниң черлеринде 26 кижиниң олча-ажык үндүрүүн шын эвес тыртып алган.

Чамдык организациялар сан-хөө чурумун үревишаан, ажылчыннардан болгаш албан-хаакчылардан тыртып алган олча-ажык үндүрүүн бюджетке шилчидерин озалдадып турар.

Облпотребсоюзтуң тудуг конторазы (бухгалтери эш Казанцев), 45.800 рубльди бюджетке шилчитпейн саададып турган. Кызыл горпозу эрткен чылдың ноябрь 1-де бюджетке 4.655 рубль өрелиг болган.

Бюджетке 1955 чылдың январь 1-де Тес-Хем районнуң организациялары — 12.441 рубль, Бай-Тайганың организациялары — 13.052 рубль өрелиг болуп турган.

Сан органнарының талазындан олча-ажык үндүрүүн тыртып алырын болгаш ону бюджетке чогуур үеинде шилчидин турарының дугайында хыналданы сула боттандырып, саавырны үреп турар чоруктар база бар. Ылаңгыя Каа-Хем райсан киллизи (эргелекчизи эш Середкин) 1954 чылда районда 71 организацияларның иштинден 43 организацияларга, Чаа-Хөл райсанкиллизи (эргелекчиниң хүлээлгезин күүседип турар эш Кунгаа) 35 организацияларның 16-зынга хыналда чорутпаан.

Сан органнары олча-ажык үндүрүүн тыртып алырының болгаш шилчидериниң хыналдазын шиитпирлии-биле күштелдирер, бо талазы-биле будүрүлге, албан черлериге хыналданы чартык чылда бирдеп эвээш эвес катап чорудар хүлээлгелиг. Сан органнарының сорулгазы болза, семинарлар, сургаалдалыг чөвүлел хуралдар болгаш хуунуң беседаларын эрттирери, организацияларның саналга ажылдакчыларын олча-ажык үндүрүүн шын саналарынга өөредири болур. Саналга ажылдакчылары болза, олча-ажык үндүрүүн саналарының болгаш ону бюджетке шилчидериниң доктааткан чурумун шынгыы сагыыр ужурлуг.

Улуг-улуг будүрүлгелерде болгаш организацияларда тургустунуп турар сан талазы-биле хыналда черлери улуг рольдуг. Оларның сорулгазы болза, бодунуң организациязының бухгалтериязиниң ажылын, ылаңгыяда ажыл төлевиринден олча-ажык үндүрүүн канчаар тыртып турарының хөй-иниги хыналдазын чорудары болур.

Олча-ажык үндүрүүнүң дугайында хоойлуну ажылчыннарга болгаш албан-хаакчыларга тайылбырлаарының талазы-биле массалыг ажылды ол хыналда черлери чорудар хүлээлгелиг. Хыналданың бо хевириң шын организастаары эки түннелдерни көргүзүп, олча-ажык үндүрүүн саналаар үеде үнүп болур алдаглалдарны чайладып турарын дуржулга көргүскен. Хыналда черлериниң ажылының үре-түннелдиг болурунуң чугула чүүлү болза, сан органнарының талазындан оларга практиктиг дузаламчы көргүзери болур дээраш билдингир.

В. БАРАБАНОВ,
Облсан киллизиниң үндүрүг киллизиниң начальниги.

Каа-Хем районда

«Сталинчы орук» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчулары тараа культураларының тарылгазын бедик агротехниктиг дооскаш, чайгы ажаалгазынче киирипкеннер. Суггаттыг черлерде эрте чашкан 300 гектар тараның баштайгы суггарылгазын чоруткан. Колхозтуң огородчулары 15 гектар янзы-бүү ногаа культураларын тарып сууртканнар. Тараа болгаш ногаалардың үнүн чыдар байдалы эки. Колхоз 50 гектар кукурузаа тарыр планын 55 гектар кылдыр күүседкен.

Колхоз тудуг ажылынче улуг кичээнгейни салып турар. Эш Абрамовка удуртурган тудуг бригадазы тудуг ыяжы белеткээр планын күүседкен, 800 ажыг кубометр ыяшты тудуг участоктарында дүжүрген. 600 баш хой болгаш 40 баш чылгы киирер 2 кажаалыг, колхоз баштаар черниң конторазының тудуун дооскаш, ажыглалга киирген, ам 600 баш хой киирер кажаалыг, 1 чуртталга бажыңның, гараж тудуун кылып турар, 400 манзаны пилорамага дилдирип белеткеп алган.

Малчыннар иитиниң малының баш саны өстүрериниң чайгы одарладыышкынның улуг рольдуун билирлер, ынчангаш эки оттуг, серпин чайлагларже мал одарладырыгга белеткениң турарлар. Чайлагларда эрги кажааларның септелгезин кылып, чаа кажаларны немей тудуп, 6 чуртталга бажыңнарын туткан. Малчыннар эштер Дамдын, Чаптуу, Миндиря, Сайт-оол олар чайлаглаашкынга эки белеткенгеннер. Өшкү кадарчызы эш Миндиря төрээн 121 өшкүзүнүң 140 анайларын, хойжу эш Сайт-оол 166 баш хоюнуң 180 хураганнарын камгалап алганнар.

Ворошилов аттыг колхозтуң колхозчулары сиген кезилдезинге белеткел ажылын эгелээн. Колхозтуң дарганы эш Отуг-оол сиген кезер 3 машинаны септеп кылган, колхозчулар эштер Лямкин, Попов, Есипов олар 200 хол дырбаштары, 100 айыырлар белеткээннер. Эш Попов 50 гектар сиген шөлүнүң ашталгазын кылып илиртээш, баштайгы суггарылгазын чоруткан.

«Ленинчи орук» көдээ ажыл-агый артели тараа культураларының тарылгазын чедишкиннинг дооскан, тараанын үнүлдези эки. Колхоз 4 гектар янзы-бүү ногаа культураларын, 45 гектар картофельди, 40 гектар кукурузаны олуртуп тараан. Колхозта ам чайгы чер андырылгазын чорудуп турар. Машина-трактор станциязының трактор бригадазы келир чылдың дүжүдүнге 250 гектар черни андырган. Тракторист эш Бузьмин хүнде 6 гектарны андырар планныг турган, хүн-бүү 8—9 гектар чедирип турар.

С. МААДЫ.

Хоорайның бүдүрүлгелеринде четпестерни узуткаар

Июнь 2-де Кызылдың бүдүрүлгелериниң беш айларының бүдүрүлге программазын күүсеткениниң түнелиниң дугайында хоорайның партия-ажыл-агый активтериниң хуралы болуп эрткен. Аңаа Кызылдың Раскова аттыг даараныла комбинадының директору эш **Петенёв**, мебель фабриказының директору эш **Скороходов** болгаш алгы заводунуң директору эш **Цыбульников** олар боттарының бүдүрүлгелериниң ажылының дугайында илеткелди кылганнар.

Бешки беш чылдың доостур чылы—1955 чылдың бүдүрүлге планын күүседири дээш демиселдиң түнелинде Кызылдың Раскова аттыг даранылга комбинадының коллективи беш айларның бүдүрүлге онаалгазын 105 хуу күүсеткен. Комбинатта күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү бо чылын мурнуку чылдардаазынга бодаарга элээн бедээн. Ажылдап кылырының бүдүрүкчүлүү бир ажылчынга 134 хуу бедээн. Коллективте бүдүрүлге планын ажыр күүседип, эки тускаарлыг хуралгыны берип турар мурнакчы ажылчыннарның саны өскен. Даараныкчылар эштер Тыртык, Парынмаа, Ноговицина, Н. Золотухина олар хүн нормазын үргүлчү ажыр күүседип турар.

Продукцияның бот-үнезин чингедир дээш коллективтиң ажылчыннары кызымаккай ажылдаанар. Эрткен беш айларның дургузунда бот-үне 19 хуу чингээн. Коллектив 1954 чылдың бо үезинде 150 мүң рубль чарыгдалдыг турган болза, а бо чылын — 125 мүң рубль орулгалыг болган. Ынчаза-даа чамдык чедишкиннер-биле кады комбинаттың ажылында улуг четпестер хой.

Чүл дээрге, комбинат бүдүрүлге планын деп-дески күүсетпейн турар. Айның баштайгы он хонуктарында план күүселдези оожум чорун, а кажан айның төнчүзү чоокшулап кээрге бүү-хаа ажылдап өгелээр чүүлдер чаңчыл болган. Ол чорук продукцияның шынарын дыка кудуладып, үвени үрей кылыр чоруктарны болдуруп турар. Мындыг чижек, ылаңгыя хуу чаңгылар даараар цехте хой. Комбинатта бедик бүдүрүкчүлүү чаа механизмнер эвээш болганындан колдуунда эрги техникага ажылдап турар. Күш-ажылдың сагылга-чуруму кошкак. Бо бүгүнүң хараазы-биле коллективте күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү чаныс. Комбинаттың ажылчыннарының $^{1}/_{3}$ кезии бүдүрүлге планын ай санында күүсетпейн турар.

Эш **Петенёв** бодунуң илеткелинге областың чурт үлетпүр эргелелиниң план кылдызының ажылында четпестерни шүгүмчүлээн:—Кылдыс бүдүрүлгелериниң планын чоргаалырда бүдүрүлгелерде байдалды өөренип көрбейн, сагыш даап, чижег-биле планнап турар. Чижээ, даараныла комбинадының планын квартал санында өскертип турар. Бирги кварталдың нинти продукция талазы-биле планын үш катап өскерткен. Эрткен кыжын биске одалгага 06 кубометр ыяш хереглетинер ужурлуг турда чурт үлетпүр эргелелиниң план кылдызы кыш дургузунда чүгле 13 кубометр ыяш одаарын планнаан турган—деп ол чугаалаан.

Мебель фабриказының директору эш **Скороходов** бодунуң илеткелинге бүдүрүлгениң ажылының болгаш бар четпестерниң дугайында ханы анализ берип шыдаваан. Ол бодунуң илеткелиниң улуг кезинге бүдүрүлгениң хожудап турар чылдагаанын агартырын болгаш бүгү-ле бурууну ыяш заводунуң болгаш садыг организацияларының кырынче чуүй каарын ораллашкан. Мебель фабриказы бо чылдың бирги кварталының планын ажыр күүсеткен. Ынчалза-даа апрель, май айларның планының нинти күүселдези багай болган. Бүдүрүлге планының күүселдезинге дузалаар материалдарның чогу улуг саат ужураштырган. Областың чурт үлетпүр эргелели болгаш садыг организациялары кадаг, өөрил, дозу, хырба дээн ышкаш дузалаар материалдарны бербейн турар.

Коллективте күш-ажылдың сагылга-чурумунуң кошкаан, күш-ажылдың организациязының сулазын илеткелчи миннип чугаалаан. Мебель фабриказының продукциязының шынары куду. Мооң хараазы-биле белен продукцияларны садыг организациялары болгаш керээлиг черлер албайн турарындаң олар складтарда саарылга чок чылып турар.

Кызылдың алгы заводунуң директору эш Цыбульников бүдүрүлгениң ажыл-чорудулгазын тодаргай эвес-даа болза, чамдык фактыларга дамнаш чугаалаан. Заводта бүдүрүлге планын бир дески күүсетпес, буу-хаа ажылдаар чоруктар бар. Чижээ, бирги кварталдың бүдүрүлге планын ажыр күүсеткен болза, апрель айның планын — 56 хуу, майның — 75 хуу күүсеткен. Планның бир дески күүсетинмейн турарының чылдагааны чиг-эт болгаш өске-даа дузалаар материалдарның четчир саныг хандырылгазының чогу-биле тайылбырлатынар. Бот-үненің чингелдези, камналганың чурумун сагыыры болгаш шынар дээш демисел сула. Мооң түнелинде завод 61 мүң рубльдің пландан ажыр чарыгдаан. Ам үеде заводтуң өреэзи 480 мүң рубль четкен. Бүдүрүлгеде болдунуң хүлээнген ажылынга ак-сеткилдиг ажылдап турар Сунлуй, Огаренко, Савин, Хүрекпен ышкаш мурнакчылар хой. Ынчалза-даа коллективте мурнакчыларның болгаш бүдүрүлгениң чаартыкчыларының дуржулгазын нептередир ажыл куду деңнеде. Бүдүрүлгеде күш-ажылдың организациязы сула.

Хуралга күрбанкының эргелекчизи эш **Паньков** бүдүрүлгелериниң ажылының дугайында эдеринчи илеткел кылган. Ол, бүдүрүлгелерде сан-хөө ажылының сандаргай байдалын, аңаа чогуур контрольдуң чогун, планнаашкында улуг четпестериң барын тодаргай фактыларга көргүскен. Чурт үлетпүрүнүң бүдүрүлгелериндe бухгалтер учёду болгаш отчёду дыка сандаргай. Даараныла комбинады-биле мебель фабриказында байдал бо талазы-биле декдин багай. Алгы заводу, мебель фабриказы ажылчыннарының шалының өй-шаанда бербейн, ажыл телевирин ажыр чарыгдап турар.

— Бүдүрүлгелерде продукцияның бот-үнези аар болгаш чүвени үрей кылыр чорук хой. Чүгле даараныла комбинады-биле 7 мүң рубльдің продукциязын үрей кылган. Туулбу заводу бир тонна чугайның өртөөн планда көрдүнгенинге удур 35 рубль, одаар ыяштың бир кубометринің өртөө — 8 рубль аартаан. Бүдүрүлге черлери, ылаңгыя мебель фабриказы, даараныла комбинады материалдарны болгаш чиг-этти ажылчыннарга үчёт чокка берип турар. Мооң хараазы-биле бүдүрүлгелериниң хой чарыгдалдарлыг болуп турары тавырылга эвес —деп, эш Паньков чугаалаан.

Кызылдың идик даараар мастерскалызының пок начальниги эш Самойков чиг-эт-биле мастерекаяны хандырбайн турар чурт үлетпүр эргелелиниң, снабсбыттың болгаш хамаарылгалыг өске-даа организацияларың адрезинге шыңгыы шүгүмчүлелди кылган.

— Мастерская чиг-эт материалдарының чогунуң хараазы-биле бүдүрүлге планын күүсетпейн турар. Бис айда 1300 эш идикти кылыр ужурлуг турган, чүгле беш үүсү безин үзе-тура кылып турар бис. Мындыг янзы бергедээшкин болуп турда чурт үлетпүр эргелелиниң шиитпирлиг хемчет албайн турары буруу. Снабсбыт биске материалларны өй-шаанда бээринче сагыш салбайн турар. Бүдүрүлге толу күш-биле ажылдавайн турарындан бис шалыңны безин өй-шаанда четче албайн турар бис.

Алгы заводунуң хоочун ажылчыны эш Хүрекпен чиг-эт материалының чогундан кирис идик өйер цех бүлүн чартык ай иштинде ажылдавайн турган деп чугаалаан. Ол, ооң-биле кады үвени үрей кылыр чоруктарның үнүп турар чылдагаанын айыткан:

— Бисте кидис идиктерниң дугаарларының аайы-биле чаңгыс аай хептер чок. Мооң хараазы-биле идиктер улуг-бичелиг, кылын-чугалыг болуп, ону улус албайн турар. Чаңгыс аай хепти кылын алыр арга заводта бар. Ынчалза-даа администрация чери бо дугайында сагыш салбайн, хептерни кылырын узамдыктырып турар —деп, эш Хүрекпен чугаалаан.

Мебель фабриказының техноругу эш **Шарыпин** ыяш заводунуң администрация черин чидин-биле шүгүмчүлээн: —Мебель фабриказының продукциязының багай болуп турары ыяш заводунуң берип турар материалынган улуг хамааржыр. Завод биске шаг үргүлчү өл, будуктут, куду сорттуг дилген материалларны берип келген. Ыяш заводу дилген материалларны оларның шынарының аайы-биле сорттавайн турар. Ынчаарга ол тавырылга эвес. Чүге дээрге завод 3—4 сорттуң ыяжын хереглекчилерге 1—2 сорттуң ыяжы кылдыр берип турар. Бир эвес ыяштың шынары, азы сортту куду-дур дээр болза «албас болза шоруңар, алыр чери тыпты бээр, а өске материал бербес бис» —дээр. Мындыг болганда мебель фабриказы бүдүрүлгениң ажылын соксатпазы-биле ону алыр ужурга тавыржып турар —деп ол чугаалаан.

Садыг базазының директору эш **Махзмаров** садыг организацияларынга керээ ёзугаар белен кылыглар берип турар бүдүрүлгелериниң ажылында четпестерни, оларның продукциязының шынарының кудуун шин шүгүмчүлээн. Оон чугаалаанын болза: —Кызылдың даараныла комбинады чонга, ылаңгыя көдээниң ажыл-ишчилериниге эргежок чугула хереглетинип турар дүк кагган тоннарны дыка ховар даараап турар. Областың школаларының чагыын база күүсетпейн турар. Комбинат чүгле бо чылдың эгезинден бээр безин областың улус чырыдышкын кылдызынге 1 миллион 66 мүң рубльдің даараглыг кылыгларын чедир бербээн. Бо ышкаш байдал зүш-чем комбинадында болгаш мебель фабриказында бар. Аъш-чем комбинады суксунга ижер чүүлдерни, азын чем аймаан кончуг эвээшти бүдүрүп турар.

Облпланның ажылдакчызы эш **Ковалёва** мебель фабриказының директору эш Скороходовтуң бүдүрүлгениң удуртукчузу кижиниң ёзулуг ролюн күүседип шыдавайн турарын, ооң бүдүрүлгениң экономиказын ханы билбезин болгаш ажыл-херек-биле таныш эвезин чөйтүг шүгүмчүлээн. Эш Скороходов бодунуң ажылдарында четпестерни шүгүмчүлээрге хүлээвейн, кандыгдаа ажыл-херекти боду часкаан баш билип турар. Бүдүрүлгениң чугула айтырыгларын шиитпирлээрде ажылчыннар болган инженер-техниктиг ажылдакчылары-биле сумелешпейн турар. Ол бодунуң эртем-биллин бедидерин чугулалавайн турар—деп, эш Ковалёва чугаалаан.

СЭКП хооркомунуң үлетпүр килдизинин эргелекчизи эш **Забоев** бодунуң саналынга бүдүрүлгелерде иштики курлавырларны ажыглалче кинрбейн турарын дыка четпес деп демдеглээн.

— Бо талазы-биле кызылдың түүйбу заводунда улуг четпестер бар— деп, эш Забоев чугаалаан.—Завод сезонга багай белеткенген. Ында механизмнерни долу ажыглавайн турар. Чижээ, эзлчегде, бүдүрүкчүзү 15—20 мүң туулбу чедип турар туулбу хептээр машина чүгле 8—10 мүң туулбу берип турар. Коллективте күш-ажылдың сагылга-чуруму багай. Ажылчыннар эртен ажылга 30—40 минута озалдап кээп, дүштеки чем шагы 1,5 шак чедир узап турар. Ажылчыннарның ажылга кээп, ажылдан чоруп турарының табели чок. Туулбунуң шынары куду. Бүдүрүп үнүрүп турар продукцияның барык 20 хуузу үрей кылдыып турар. Мындыг янзы чижек мебель фабриказында база бар. Ында механизмнерниң чүгле 50 хуузун ажыглап турар.

Хуралга аъш-чем комбинадының директору эш **Ананьин**, чурт үлетпүр эргелелиниң плановиги эш **Петрин** болгаш өске-даа эштер санал берип чүве чугаалаан.

СЭКП хооркомунуң секретары эш **Анкулинов** хуралга делгереңгей саналды берген. Ол бодунуң чугаазынга үлетпүр ажылдакчыларының мурнунда тургустунган чугула сорулгаларны айытпышаан, ылерээн четпестерни кыска хуусаада шиитпирлиг узуткаарынче хуралдың киржикчилерин кыйгырган.

Хоорайның партия, ажыл-агый активиниң хуралынга СЭКП обкомунуң бирги секретары эш **Тока**, облкүүскомнуң даргазы эш **Чимба** болгаш хоорайның партия, совет органнарының харыысалгалыг ажылдакчылары, бүдүрүлгелериниң удуртукчулары, мурнакчылар, сураглыг мурнакчылары киришкен.

Колхозтарда чайгы чер андарылгазының чоруп турарының МЕДЭЭЗИ

(1955 чылдың май 31-де)

Районнар аттары	күүсеткен хуузу
Таңды	87,2
Улуг-Хем	84,9
Бии-Хем	75,5
Сүт-Хөл	65,0
Каа-Хем	57,6
Чаа-Хөл	53,3
Тес-Хем	47,0
Чөөн-Хемчик	22,5
Кызыл	20,4
Өвүр	20,0
Эрзин	11,0
Барыын-Хемчик	—
Бай-Тайга	—

—⊙—

„Чедер" курорт ажыттынган

Чедер курортунуң бо чылгы ажыдыышкыны июнь 1-де эгелээн. Дыштаныкчыларның баштайгы болуу ам-даа келип үргүлчүлеп турар.

Курорттуң эмнээр шынары областан дашкаар безин сураглыг. Курортка эмненирибиле областың районнарындан, Красноярск, Канск хоорайлардан, Хакас автономнуг областан болгаш өске-даа черлерден дыштаныкчылар келгилээн.

Курорт чүс кижини харугда хүлээп алыр кылдыр белеткетинген. Дыштаныкчыларның турар бажыңнары чугайлатынган болгаш шалалары дозулатынган.

Дыштаныш кедгеннери балгаш-биле эмнээрин бо чылын база чедишкиниг чорудар. Оон ангыда ванналар болгаш электри-биле эмнээшкинни база чорудар.

Эрткен чылдың сезонунда курортка келгеннериң 80 хире хуузу сегээн.

Эмнээриниден ангыда дыштаныкчыларга клубту, кинону, радиону белеткээн. Дыштаныкчыларга лекциялар номчууруп болгаш концерттерни организастаар.

—⊙—

2,4—3,8 килограммны ап турар

Чаа-Хөл районнуң Молотов аттыг көдээ ажыл-агый артели хой кыргылдазын электри кыргылда-биле чорудуп турар. Июнь айның өгезинге чедир 4670 хой, 3300 өшкү кыргытынган. Электри-биле хой кыргыдын турар колхозчулар хүн нормазын доктаамал ажыр күүседип турарлар.

Колхозчулар Уйнук, Септинмей, Кылыгол, Седип, Лаң, Сарчан олар агрегаттын бир хачызы-биле хүнде 25—30 хойларны кыргын турарлар.

Дүк кыргылдазы эрткен чылдан 1,5 катап хөй болуп турар. Хой бүрүзү ортумаа-биле 2,4—3,8 килограмм дүктү берип турар.

С. СОТНАМ.

—⊙—

„Шынның" материалдарының изи-биле

„Эмнелге тудуун кажан доозар ирги"

Бай-Тайга районнуң төвү — Тээли суурда кижи эмнелгезиниң тулуу 5 чыл иштинде доозулбайн турарының дугайында бо чылдың апрель 6-да үнген № 70 (3264) «Шынга» парлатынган шүгүмчүледиг корреспонденциянын изи-биле ажылчы чоннар депутаттарының Бай-Тайга райкүүском хынап көөрге айыткан фактылар шын болган.

Тудугда быжыглатынган бызанчыларның бүдүрүлге хуралын кылгаш, тудугну дүрген доозар дугайында бызанчыларның саналгоналын алган. Ам тудугда 20 ажыг бызанчылар доктаамал ажылдап турар, деп райкүүском секретары эш К. Өлчей редакцияга дыңнаткан.

—⊙—

Хой кыргылдазы

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Районнуң бүгү колхозтарында хой кыргылдазын механизастаан. Дөрт кыргылда пунктуларын организастап турган. Кыргылда пунктуларында «РСА—12» маркалыг агрегаттар турган.

Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелинде электромеханиктиг кыргылданы машина-трактор станциязының механизатору эш Бачурин чорудуп, кыргылдазы колхозчулар чорудуп турарлар. Агрегат хүн-бүрү 275 хойну кыргып, хой бүрүзүнден 1,5—2 килограмм дүктү ап турар.

МТС-тиң Молотов аттыг колхозта хой кыргын турар механизаторлары эштер Кошкар-оол, Киштеев, Воробьёв, Кыс-кара электромеханиктиг кыргылда-биле бедик түңнелдерни чедип ап турарлар. Олар хүн нормазын оранчок ажыр күүседип, хой бүрүзүнден ортумаа-биле 1,8 килограмм дүктү кыргып турарлар.

ЧАДААНА. (Телефон-биле). «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелинде хой кыргылдазы организастыг чоруп турар. Каш-ла хонукта 1285 хой кыргытынган.

Колхозчулар хой кыргылдазын кыска хуусаада бедик деңнелге эртпирер дээш күжениишкиниг ажылдап турарлар. Кыргыкчыларда ажыл нормазын күүсетпейн турар кижи чок. Кыргыкчы бүрүзү хүнде 25 хой кыргыыр нормалыг турган, 28—32 хойну кыргын турарлар. Эштер Чалзан, Александр, Сержинмаа олар хой бүрүзүнден 1,9—2,2 килограмм дүктү кыргып турарлар.

ФЕЛЬЕТОН

Хемчег ап ажааган чүве болза кээргенчиг чугаалажыышкыннар үнмес

Ынчан 1951 чылдың часкаар чайы турган. Кызылдың Комсомольская болгаш Чүлдүм кудумчуларының эгелээн бажы—Улуг-Хемниң эрик кыдыында делгем шолчүгештерге хөй-ле бичии чаш ыяштарны тарып олурткаш, аңаа удавас погаан садтың туруптарының схемазын чураан улуг чурукту чаа одурткан садтың иштинче кирер херим аскында көскү кылдыр аскан турган. Мөгалыг чараш садтың маңаа тура бээри ынчан кымга өөрүнчүг болбаан дээр.

Оон бээр элээн каш чылдар эрте берген.

Ам ында мындыг чугаалажыышкыннар ыңналып турар апарган.

— Хемге турган болзувусса хемчээл чокка-ла улгалып өөр ийик бис. Чүү деп салым боор бо. Кандыг-даа сагыш човаг, кайгаарал чок чоруктуң хараазындан өөгап-сускап, качыгдалдыг түренги байдалда турун тур бис. Теспестериниң дөстүнмес деш даылдар турупкагы дег өгени бээрдир. Харын-даа хөй кезивистиң ходугур даылдары артып, куурарып курган калды.

... Шынап-ла кээргенчиг чугаалажыышкыннар шыныг. Көрүп турар карактар—керечи болур кижилер хөй. Баштай ону ылургуп турар үеде маңаа элээн улуг күш чарыгдалдары киргени билдингир. Ам ол дээрге хей-ле хөл човаа болуп, күш-ажылчы холдарның дери үнелетинмээн болгаш хайыраң чаш үнүштерниң өзүлдезинге шаптык катган-дыр ийин. Бир эвес оларны сагыш-човаан ажааган чүве болза ам Комсомольская болгаш Чүлдүм кудумчуларының эгелээн бажы — Улуг-Хемниң эрик кыдынга чаа тарымал сад өзүп келген турар ийик. Суттарып ажаары берге бе деп бодаарга ынца кандыг-даа бергедээр чүве чок. Бүчүлүг Улуг-Хемниң аккөк чалгыглыг агымы ол ыяштардан чүгле бээрби базым хире черде бадып чыдар болгаш Улуг-Хем бодунуң ачы күжүн баралгадырынга кезээде белен.

Даныл-дамыры шаарарын, шыдал-күжү баксыраан ыяштарга бичии салгын дээрге-ле олар терезиннер ышкаш шалырткайнын чайганын, ынай-бээр тендирин кээн ужар часкылааш, бала катап кээргенчиг чугаалажыышкыннарын үргүлчүлей бээрлер.

— Бисти чогум кайы организация хайгаарап ажаар чүвел?

— МВД-ниң область эргелелинге хамаржып турар-ла болгай бис. Ол организация бистериниң дугайывыста шуут-ла уткан-дыр.

— Мындыг чаржычыг бадыгаа өөр тура-ла канчап сагыш амыр дөстүнүп турар кончуг чоор.

— А бисти база бир сагыш-човаан хайгаараар чер хоорайның чаагайжыдылга тудуунуң конторазы болур. Ол организация бисти мырыңай-ла шуут уткан боор—деп, чаа үнген элээн каш бүрүлери ара кадып, дырыжып бар чыдар ыяш өлүмзүргей чугаалаан.

— Бистерже хайгаарадды кажан салыр ирги?

— Сускаарывысты, сускаарывысты... Ода-ла чаңгыс-чаңгыс кочал сүгдан ижиптен болзувусса аргажок боскыраан дазыл дамырывыс сербейин, сергеп келир хире-дир — деп, хүндүскүнүң кончуг ишинге кагып-могаан ыяштар көңгүс шаг чок тыныш, багайтыр чугаалашканнар.

Бир эвес ажаар болуп дагдыныш, хүлээнген организация сагыш-човангыр ажаалга хайгаарадды салып база хоорайның чаагайжыдылга тудуунуң конторазы удуртулганы күштелдирген чүве болза кээргенчиг чугаалажыышкыннар кажан-даа үнмес, херек бир өске болур ийик.

Ол ышкаш Чүлдүм кудумчузунуң эгелээн бажында шолчүгеште херек база-ла бо ыяштардан дөределес. Ында турар ыяштарны ажаан хайгаараары КАЧ-ниң область комитединиң хамаарылгазында. Сөөлгү үеде ында мындыг хомудалдар турун келген: «Силер хоорайны чаагайжыдын шыдаваа-тыр силер дээш, черде бичии сазыредыр тура тыртын октаткан бистерниң орнуусека чаа ыяштар олурткан кагды... Бисте кандыг-даа буруу чок.

Шынап-ла олар хөөкүйлерде кандыг буруу бар боор. Буруу чок. Хамаарышкан организацияны ажаалганы күштелдиргей чүве болза аңаа кылымал сад шагда-ла тура берген турар.

Ам чаа олурткан ыяштарны ол организация моон соңгаар та канчаар ажаар үве ыйнаан, ону билдинмес?

Бо шолчүгештерге тарымал салчыгаштарны тургускан чүве болза дыка-ла ажык-дузалыг болур. Улуг-Хемниң бо эрик кыдыы—чайгы үеде хоорай чурттакчылары хостуг шактарын культурлуу-биле дыштанын эрттирер черинин бирээзи. Олар суттга эштип, а чамдыктары кандыг бир ном, сеткүүл, солун номчутунган, олуруштардар. Ынчалза-даа Кызылдың кончуг ишин кижини дораан-на изиннеңиттер. А бир эвес ногаан садтар аңаа турган болза оон хөлегизинге магалыг серинтенип дыштаныр ийик.

Бо үстүнде кээргенчиг чугаалажыышкыннарны моон соңгаар кажан-даа болдурбас төлээде, онган-сускан качыгдаан ыяштарның ажаалгазын доп-дораан экижидив, ажыл-херекчи удуртулга даалганы күштелдирбишаан, оон түнелин шыңгыы контрольдаары ажылчы чоннар депутаттарының Кызыл хоорай Совединден негетинип турар.

Бо ышкаш чижектерни бистиң областың чамдык хоорай, суурларындан-даа база-ла көрүп болур. Час-даа келир-ле чаагайжыдылга ажылы хайныыр бүгү-ле албан организация, өөредилге черлери тус-тус хамаарышкан, участоктарынга ыяш олурткурунуң хайныышкынныг ажылынче кириптерлер. Оларны чай ортузунга чедир-ле мүн-не чүгээр суттарып ажаап турар. Оон соонда ажаалга-даа баскыраан, хөөкүй ыяштарның сускаанындан бүрүлери кадып, мал-маганга бичии, урулларга тоягдадып-тогнагдадып эгелээр. Ынчангаштың чамдык черлерде ажылдың чыл-бүрүде-ле өөнделевес чоруу мындыг чылдагааннардан болуп турар.

Т. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Күш-культура болгаш спорт ажылын экижидер

Чоокта чаа ВЛКСМ-ниң Барыын-Хемчик райкомунуң 3-кү пленумунга районда спорт болгаш күш-культура ажылын улам экижидер дугайында райком секретары эш А. Кууларның илеткелин дыңнап чугаалашкан.

Бистиң Тереэн чуртувуста спорт болгаш күш-культураның шимчэшкини ёзулуг-ла бүгү чоннуң массалыг хөрээ апарган. Күш-культура болгаш спорттуң хөгжүдериниң талазы-биле комсомол организациялары бирги олурутда туржун турар. Аныяктарны күш-культура болгаш спорттуң хөрээнге кижизидеринге, оларны хандыкшыдарынга, спорт шөлдерин тургузуп, дериринге, күш-культура организациязынга улуг дузаны чедирер ужурлуг.

Бистиң районда спорт болгаш күш-культураның хөрээ чыл келген тулум-на экижип, аныяктарның сонуургалы болгаш спортка киржилези улгадып, бо талазы-биле чамдык чедишкиннерни чедип алган. 1954—55 чылдың кыжынында районга 2 удаа хаак маргылдаазынга 60 ажыг комсомолчулар болгаш аныяктар киржип, 10 километрге Чучилин, Волков болгаш Сапый-оол олар эки түнелдерни көргүскеннер. Ийи удаа болган коньки маргылдаазынга 16 кижи киржип, 500—1000 метрлерге Бүжүгет Бурут-оол болгаш Полев типлекчилер болганнар.

Обласка кыжын болгулаан 3 удаа спорт маргылдаазынга бистиң районнуң аныяктары багай эвес көргүзүглерлиг болганын демдеглевейн барып болбас. Районнуң алдары дээш эштер Фадеев, Чучилин, Сапый-оол январьда болган маргылдаага ийиги черни алганнар.

Чамдык чедишкиннер бар болза-даа районда күш-культура болгаш спорттуң ажылы четпес куду чоруп турарын илеткелчи болгаш саналберген эштер чидин-биле шүгүмчүлээннер. Күш-культура дугайында чаңгыс-даа лекция номчутунмаан болгаш кижизидилге массалыг ажылдар кончуг кызыы чорутунуп, чайгы-даа, кышкы-даа маргылдаалар организастазы-биле кудуку чадага эрттирер, үүгле район төвүнде саныг кижилер спортка киржип турар боордан башка көдээде комсомол организациялары спорттуң чугула ролюн үүгүп турарын фактылар көргүзүп турар.

Районнуң бүгү комсомолчуларын 3 хуваарга 1 хуузу ДОСААФ кежигүнү кылдыр саазын кырында санатынып турар. А херек кырында кандыг-даа ажыл чорутунмаан. Бо талазы-биле ДОСААФ-тың район комитеди (даргазы эш Черетников) та чүнү бодап олурар кижи. База колхоз бүрүзүнде «Колхозчу» деп эки тура нинтилелин турган турбуже, ооң даргазы эш Стал-оол кандыг-даа ажыл чорутпаан. Ол ышкаш Кызыл-Мажалык МТС-те «Дүжүт» деп спорт нинтилели тургустунган деп сураа үнген боордан башка, ооң даргазы эш Годоватов ажылды сегидериниче, аныяктарны болгаш механизаторларны спортка хандыкшыдарынче сагыш салбайн турар.

Районда күш-культураның национал хевирлери: хүреш, баг кагары, аът чарыжы, ча адары болгаш оон-даа өскелер чорбайн турар.

Кызыл-Мажалык суурда кылымал спорт шөлү чок. Кылып алыр дээш каш удаа хемчег алза-даа бүтпестээн. Сөөлгү үеде хол болгаш бут бөмбүүнүң чагылары калатынган боордан башка үүг-даа чок.

Район школаларында спорт болгаш күш-культураның хөрээ база ала-чаагаарның агымынче кирип турар. Кызыл-Мажалыкта ортумак школада спорт шөлү чок. Күш-культура болгаш спорттуң бөдүүн хөрекселдери райпо шугумунда ховар. Сетки, хол бөмбүүнүң крышазы чок. Районнуң спорт килдизинде күш-культуржулар кедер чаңгыс аай формалыг хептер мынчага дээр чок.

Районнуң чаңгыс-даа колхозтарында күш-культура шөлү кылбаан.

Спорт болгаш күш-культураның ажылын экижидериниң дугайында тодаргай лекцаалды пленумга хүлээп алган.

А. ДОПЧАА.

Хову турлагларынче кичээнгей салыр

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырары дээш, Таңды районнуң Ленин аттыг колхозунуң тараажылары бо чылын улуг күжениишкин-биле ажылдаан, оон ажыг ажыл хүннеринде 1000 ажыг гектар тараа культураларының тарылгазын бедик агротехниктиг деңнелге доосканнар.

Олар Бай-Хаак МТС-тиң механизаторлары-биле дем каттыжып алгаш, чайгы сезонуг ажылдарже киреринин белеткелин эгелээн. Колхозту ажыл-ишчилериниң чедишкиниг ажылдаарынга шаптык болуп турар үүлдер бар. Колхозчуларның болгаш механизаторларның культурлуг неделеларынче кошкак сагыш салып, хову турлагларында чемненилге черлерин багай организастаанындан колхозчулар болгаш механизаторлар эки шынарлыг чемнер-биле хандыртынмаан.

Бригаданың чем кылыр чери арыг эвес, ында чем кылып турар кижизи халат чок, болунуң бөдүүн хеви-биле ажылдап турар. Хову бригадаларының чурттап турар черлери таарымча чок. Районнуң калык камгалал килдизинин ажылдакчылары, эң ылаңгыя колхозта кижи эмчизи эш Е. Сооу хову турлагларынга барбас, ооң арыг-шевер байдалын сонуурган көрбейн турар.

Хову ажылдарында ажылдап турар кижилериниң материалдыг чаагай байдалынче райпо баштаар чери база-ла сагыш салбайн турар. Чугула барааннарны хову турлагларынче чорудуп бербейн турар. Такпы, оттуг-ыяш болгаш өске-даа барааннар садып алыр дээш механизаторлар болгаш колхозчулар район төвүнче чоруп турарлар.

Колхоз баштаар чери болгаш колхозта партия организациязы хову турлагларында ажылдап турар колхозчуларның болгаш механизаторларның амыдыралынче кичээнгей салыр херек.

М. ШУР-ООЛ.

Колхозтар малын чайлагладып өгелээн

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Бистиң корр.). Барыын-Хемчик районнуң колхозтары нинтиниң малының чайлагладыышкын планын ажылдап кылгаш, малды чаа ногаан өөт-ситениг серимин чайлагларже үндүрүп өгелээн.

«Большевик» көдээ ажыл-агый артелинин 1200 баш малы Час-Адырда барган. Мал чайлагладыышкынын аныяк инектер кадарчызы эш Күдер-оол, чылгычы эш Сюрюн, ирг кадарчызы эш Дары олар организастыг эки чорудуп турарлар. Колхоз баштаар чери малчыннарны эргежок чугула материалдар-биле хандырып турар.

Партия организациязы баштай чайлаглаан малчыннарда шыырак билиглиг 6 агитаторлар быжыглаан. Агиттруппачы комсомолчу эш Допуй-оол удуртып турар «Кызыл тараачын» колхоз 600 баш аныяк малды Актын Кара-Сугже үндүргеен. Колхозтуң бүгү малын бо чайын 15 кезек черге чайлагладыр кылдыр планнаан.

С. АЛЕЕТ.

Күш-ажылдың швейцар партиязының VI съездизи

ВЕНА. Швейцарияның «Форверто» солунунуң дыңнатканын ёзугаар алырга, май 28-тен эгелээш 30-га чедир күш-ажылдың швейцар партиязының VI съездизи болуп эрткен. Съездиниң болуп эткен залын Маркстың, Энгельстин, Ленинниң болгаш Сталинның портреттери-биле, «Тайбың болгаш социал деш-милелге чаңгыс эп!», «Тайбының челенгизи — Совет Эвилели делгерезин!», «Атомнуг чепсекти хоругдаары болгаш узуткаары дээш!» деп плакаттар-биле болгаш лозунгулар-биле шимеп каан турган.

«Күш-ажылдың швейцар партиязы тайбың, чаңгыс эп болгаш деш-милелге дээш демиселде» деп темалыг илеткелди партиянның чингине секретары Эдгар Воог кылган. Парламентиге соңгулдаларның болгаш күш-ажыл партиязының ажыл чорудулгазының программазының дугайында илеткелди Жан Венсан кылган. 30 ораторлар санал берген. Олар боттарының ажылының дүржүлгазын болгаш келир үеде партияның сорулгаларының дугайын чугаалаан.

Күш-ажылдың швейцар партиязының VI съездизинин адынга акы-дүмна коммунистиг болгаш ажылчын оң сес партиялардан байырлыг бижиктер алдынган. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң байырлыг бижиин съездиниң киржикчилери улуг көдүрлүүшкүн-биле дыңнаан.

Байырлыг бижикте чугаалап турары болза:

КҮШ-АЖЫЛДЫҢ ШВЕЙЦАР ПАРТИЯЗЫНЫҢ VI СЪЕЗДИЗИНГЕ

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партизының Төп Комитеди күш-ажылдың швейцар партиязының VI съездизинге байыр чедирип, үре-түнелдиг ажылдыг болуп база партияның мурнунда турар сорулгаларны шиитпирлээринге чедиш-кининг болурун күзеп тур.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитеди.

Съездиниң төлөөлери СЭКП ТК-ның адынга харыы телеграмманың дараазындагы бижимелин үүлдүгүнүп көрген:

«Күш-ажылдың швейцар партиязының VI съездизи силерниң чедирген байырларны улуг көдүрлүүшкүн-биле хүлээп алган. Ол дээрге бистиң партиявыстың бүгү делегейниң коммунистиг болгаш ажылчын партиялары-биле кады тайбың, тайбың кожа-хелбээ догунаашкын дээш, атомнуг чепсекти хоругдаары дээш, чепсегленнишкиннерни бүгү-ниити дүжүрери дээш, улустуң чаагай байдалы дээш, социал деш-милге болгаш социализм дээш чорудуп турар демиселинге үнелеп четинмес деткимче болуп турар. Съезд силерниң кичээнгейиңерниң херечилели дээш силерге өөрүп четиргенин илергейлеп, силерге бодунуң акы-дүмна байырын дамчыдып тур».

Төп Комитеттиң саналдааны партияның ажыл-чорудулгазының программазын болгаш швейцар улуска кыйгырыгны съезд бир үн-биле хүлээп алган.

Съездиниң киржикчилери партияның Төп Комитедин бежен кижи составтыг кылдыр соңгаан. Партияның чингине секретарынга эш Эдгар Воог база дагын соңгутурган.

(СЭТА).

Варшава керээзин күштүг болдуруп бадылаан бижиктерин кадагалаары-биле Совет Эвилели Польша Улус Республиканың чазаанга дамчыдып берген

ВАРШАВА, июнь 1. Найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында Албанияның Улус Республиказының, Болгарияның Улус Республиказының, Венгр Улус Республиканың, Герман Демократтыг Республиканың, Польша Улус Республиканың, Румын Улус Республиканың, Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң болгаш Чехословак Республиканың аразында 1955 чылдың май 14-те Варшава хоорайга ат салдынган керээзин ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң 1955 чылдың май 25-те күштүг болдуруп бадылаан бижиктерин шыгжап кадагалаары-биле Совет Эвилелиниң Польша Улус Республикада Онза болгаш Бүрүн эргелиг элчини П. К. Пономаренко ССРЭ чазаанын өмүнээзинден Польша Улус Республиканың чазаанга дамчыдып берген. ССРЭ-нин бадылааны ол бижиктерни дамчыдып берген дугайынга протоколга ССРЭ-ниң Польша Улус Республикада Онза болгаш Бүрүн эргелиг элчини П. К. Пономаренко болгаш Польша Улус Республиканың Даштыкы херектер министри С. Скшешевский олар ат салганнар. Советтиң бадылаан ол бижиктерин дужаап берип турда совет таладан—ССРЭ-ниң Польшада элчин чериниң харыысалгалыг ажылдакчылары, Польшаның талазындан—Польша Улус Республиканың Даштыкы херектер министерствозунуң харыысалгалыг ажылдакчылары олурушкан.

(СЭТА).

Тайбыңга ынакшылдыг күштериниң төлөөлекчилериниң Бүгү-делегей ассамблеязының мурнуу чарыында

ЛОНДОН. Тайбыңга ынакшылдыг күштериниң төлөөлекчилериниң Хельсинкиге болур Бүгү-делегей ассамблеязынга британ империязының чурттарындан баар төлөөлер Англияда чыглып эгелеп турар.

Австри төлөөлериниң 13 кежигүннери база ол ышкан Канаданың, Цейлонның, Мурнуу-Африка Эвилелиниң болгаш Чаа Зеландияның төлөөлекчилери Лондонда чедип келген.

Англи төлөөлериниң хөй кезии шилитингеп, оон иштинде—Рединг хоорайның (Бегшир) даргазы турган, тайбың болгаш хосталга дээш демиселдиң хереженнериниң бүгү-делегей лигазының англи салбырының оралакчы даргазы дээрги П. Касден, школа башкызы ийи уругнуп иезн дээрги Палландайн, консервативтиг партияның кежигүү Бирмингамдан бажын ажылдакчызы дээрги Хилл бар деп тайбың камгаладының англи комитеди дыңнаткан.

(СЭТА).

Совет саналды чугаалажып көөрүнден барыын чүк күрүнелери былдап турар

НЬЮ-ЙОРК. Июнь 1-де КНО-нун бажыңынга чемзегленишкиннерни дүжүрер талазы-биле КНО-нун комиссиязының адакы комитединиң эөлчеглиг хуралы болган. Лондонга үр үениң иштинде хуралдап келген ол адакы комитет чепсегленишкиннерни кызырар, атомнуг чепсекти хоругдаар болгаш чаа дайынның айылын чайладыр айтырыгларның талазы-биле Совет чазактың саналын өөренип көөр арганы болгаш үе-шагын барыын-чүк күрүнелериниң чазактарынга бээр дээш эөлчеглиг хуралды июнь 1-де Нью-Йоркка чорудар деп шиитпирни май 18-те хүлээп алган. Нью-Йоркка хуралды чогум утказы-биле алырга ол саналды чугаалажып көөрү-биле адакы комитеттиң хуралдарын дагын чорударының хүнүн тодарадыр сорулга-биле чыылдырган.

Июнь 1-ниң хуралынга Совет Эвилелиниң төлөөлекчизи А. Соболев чаа совет саналдарны чугаалажып көөрүнче эң чоокку хүннерде кирер деп саналдааны билдингир апарган. Бир эвес совет саналдарны өөренип көөрде, барыын-чүк күрүнелериниң төлөөлекчилериниңе немей шагүе негетиннер болза, ол саналдарны чугаалажып көөрү-биле адакы комитеттиң эөлчеглиг хуралын июнь 5 азы 6-да чорударын А. Соболев саналдаан. Ындыг турбуже, АКШ-тың, Францияның, Англияның болгаш Канаданың төлөөлекчилери совет саналдарны чугаалажып көөрүн соңгаарладырын оралдашпышаан, адакы комитеттиң дараазындагы хуралдарын дөрт күрүнелериниң чазактар баштыңнарының бодатынын турар чөвүлел хуралынын шиитпирлерин маназар деп чылдак-биле адакы комитет бодунуң ажылын соксатпас ужурлуг деп демдеглээн. Харын адакы комитет ол чөвүлел хуралдың мурнунда турар сорулгаларны шиитпирлээринге бодунуң ажылы-биле аңаа дузалаар ужурлуг. Дыңнадыгга херек кырында байдалды, тодаргайларга адакы комитет бодунуң дараазындагы хуралының болур хүнүнге хамаарыштыр кандыг-даа шиитпирни хүлээп албайн, бодунуң ажылын билдинмес үениң иштинде соксаткан деп чүвени көргүзүрүн совет төлөөлекчи саналдаан. Чугаалажылга соонда, чүгле адакы комитеттиң хуралы болган, аңаа адакы комитеттиң дараазындагы ажылының программазын чугаалажып көргеи деп чугаалап турар дыңнадыгны адакы комитет бадылаан.

Барыын-чүк күрүнелериниң төлөөлекчилери Совет Эвилелиниң май 10-дагы саналдарын ажыл-ишчи чугаалажып көөрүнден былдаарын азы ол чугаалажып көрүлдени билдинмес үеже соңгаарладырын оралдажып турарын чугаалажыпга тодаргай көргүскен.

(СЭТА).

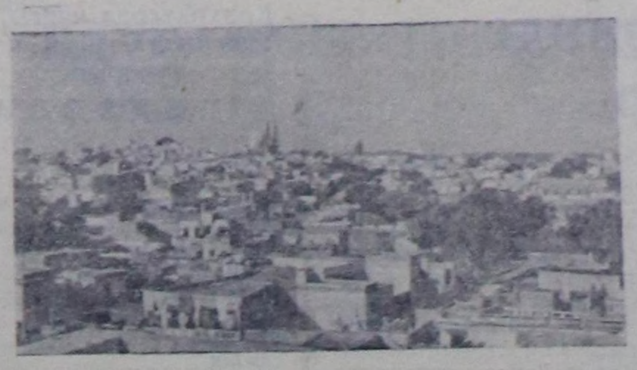

Индия. Индияның найыслалы Дели хоорайның эрги районунуң хевири.

Фото В. Кожевниковтуу. СЭТА-ның фотохрониказы.

Капиталистиг чурттарда ажыл соксадыышкынныг шимчээшкин

АНГЛИЯ

ЛОНДОН. Паровоз машинистериниң болгаш одакчыларының каттышкан профэвилелинде кирип турар англи демир орукчуларның беш хүн үргүлчүлээн ажыл соксадыышкыны чурттуң бүгү амыдыралынга саңдарлыг болуп турар.

Консервативтиг солуннар ажыл соксадыышкынын өжөөнешкек хөөн-биле тайылдырлап, оларны ажылга дедир ээр кылдыр албадаар дээш ажыл соксатканнарга ыйышкын таварыштырарын оралдажып турар. Ажыл соксадыышкынынга удурланын турар «Дейли геральд» деп лейборист солуниуң консервативтиг солуннарга каттыжып турары таварылга эвес. Ынчалзажок демир орукчулар боттарының негелделерин хандырар дээш демиселин сырый каттышкан үргүлчүлеп турар.

Лондон радиозунуң дыңнатканын ёзугаар алырга, паровоз машинистериниң болгаш одакчыларының каттышкан профэвилелиниң чингине секретары Бейти паровоз бригадаларының күш-ажылының чөптүг төлевирин доктаадып тургузар дугайында айтырыг принципиалдыг ужурдуалыг болуп турар болгаш ажыл соксатканнар ол айтырыг талазы-биле долу эп-сеткилдиин илергейлеп турар деп медделээн.

Июнь 2-де премьер-министр Иден ажыл соксадыышкынынга холбаштыр чазак хемчегериниң программазын чугаалажып көөрү-биле кабинеттиң хуралын чыылдырган.

Англияның чагырыкчы бөлүктериниң ажыл соксатканнарның негелделерин хандырбас дээн хөөнү чурттуң ажылчы чоннарының удурланышкынын хайыктырып турар.

Шотландияның дагжыларының профэвилелиниң Ларгете конференциязынга июнь 2-де англи чазактың паровоз машинистериниң болгаш одакчыларының ажыл соксадыышкынын үзер дээр оралдажышкыннарынга онза эргелерни ажыглаар дээр чоруун буруу шаап турар резолюцияны бир үн-биле хүлээп алган. Пресс Ассошиэйшт агентилелиниң дыңнатканын ёзугаар алырга, конференцияның киржикчилери «ажыл төлевирин бедидер талазы-биле бодунуң кежигүннериниң негелделерин деткивишаан, тускай ажыл соксадыышкынын чорудуп турар паровоз машинистериниң болгаш одакчыларының каттышкан профэвилелинге удур демиселге онза эргелер дугайында хоойлу чорудар деп турарын эң-не шыңгыы дүвүрээзин-биле көрүп турар» дээрзин резолюцияда айтып турар.

«Ону бистер консервативтиг чазактың англи профэвилел шимчээшкининиң демократтыг эргелеринге кыжаныышкын кылдыр үнелеп турар бис» деп резолюцияда чугаалап турар.

Англи демир орукчулар-биле кады эң улуг порттарның чүдүрүкчүлери болгаш докерлары база ажыл соксадып турар. Оларның ажыл соксадыышкыны 11 хүнер үргүлчүлеп келген. Порттарга хөлезиленикчи ажыл талазы-биле национал чөвүлелдиң дыңнатканын ёзугаар алырга июнь 1-де 19 муң ажыг кижи ажыл соксаткан, ол дээрге баштайгы үезинде турганындан 2 муң кижи хөй болуп турары ол.

Лондонуң, Ливерпульдуң, Биркенхедтиң, Гуллдуң, Манчестериниң болгаш Рочестериниң порттарында докерларның ажыл соксадыышкынының түңнелинде 158 суднолар аңаа турып алган, а 80 суднолар-ның хандырылга ажылдакчылары чедишпейн турар.

* * *

ЛОНДОН. Паровоз машинистериниң болгаш одакчыларының ажыл соксадыышкыны алды хүн үргүлчүлеп турар. Ажыл соксадыышкынының хемчээлиниң дугайын дараазында саннар чугаалап турар. Аназда Англияга хүн-бүрүде-ле чээрби алды муң пассажир поездилери, 14 муң бараан сөөртүр поездилер чоруп турган. Ам чурттуң демир орукларында чүгле 4 муң пассажир поездилери болгаш 2500 бараан сөөртүр поездилер чоруп турар. Ынчалза-даа ол-ла бүгү чүүлдер турбуже чазак болгаш хөреңгитеннер ажыл төлевирин бедидер дугайында демир орукчуларның негелделерин хандырарындан шуут ойталап турарлар.

Ажыл соксадып турарларны деткиринден ойталаан Тредюнионнарның британ конгрезиниң ажыл соксадыышкынын болдурбас деп көгүдер дээн бүгү-ле оралдажышкынары чедишкин чок болган. Ажыл соксадып турар ажылчыннар турушту болгаш организастыг чоруун көргүзүп турарлар.

Июнь 3-те үнген солуннарның медээлеп турары болза, ажыл-соксадыышкынының түңнелинде үлетпүрүнүң элээн хөй адырларының бүдүрүлгези кудулап турар. Ажыл соксадыышкыны хамыктың мурнунда хөмүр даш үлетпүрүнде улуг саңдарлыг болуп турар, чүге дээрге, ол үлетпүр кастынган хөмүр дашты хереглекчилерге үргүлчү чүдүрүп чорутпайн турган, таарымчалыг ажылдан шыдавас. Ол сорулганы автотранспорт күүседи шыдавайн турар болганда, кастынган хөмүр даштың үштүң бир кезии шахталар чанында овааларының, ажылдың чорудулгазы үрелип турар. Оон түңнелинде хөмүр даш тывыжы ам бизин 15 хуу кызырылган.

* * *

Англи демир орукчуларның ажыл соксадыышкыны чурттуң экономиказынга улуг саңдарлыг болуп турар. Хөй-хөй районнарда хөмүр даш сөөртүлгезиниң кызырылганы металлургия үлетпүрүнге чүүден-даа артык саңдарлыг болган.

Англи шойнуң бештиң бир кезиин болгаш англи каннуң оннуң бир кезиин бүдүрүй турар Линкольшир графствозунда металлургия үлетпүрүнүң төвү Скантори «дыка когараан» болгаш хөмүр даш курлавырларының кызырылганы-биле холбаштыр күүгр бүдүрерин бүгү заводтар эвээжедип эгелээн. Неделяның төнчүзүнде күүгр суугулары боттарының күчүзүнүң чүгле чартык кезиинге ажылдаар деп «Йоркшил пост» дыңнаткан.

Бирмингамда — «Бирмингам Смоли Армс» деп аңаар чепсек заводунга июнь 1-де директорлар чөвүлелиниң онза хуралы болган, аңаа каң чедишпези-биле холбаштыр байдалды чугаалажып көрген.

Лондонда болгаш соңгу порттарда докерларның ажыл соксадыышкынары үргүлчүлеп турар. Пресс Ассошиэйшт агентилелиниң дыңнатканын ёзугаар алырга, аңаа 20 муң кижи ажыл соксадып турар; ажыл соксадыышкыны дээпкен чеди порттарда 156 пароходтар ажылдавастаан, а 82 пароходтарны чүгле кезик-чамдыктай хандырып турар.

БЕЛЬГИЯ

Чурттуң иштинде электротехника үлетпүрүнүң «Асек» (Шарлеруа хоорайда) деп эң улуг бүдүрүлгезиниң ажылчыннары ажыл төлевирин бедидер талазы-биле ол бүдүрүлгениң чамдык ажылчыннарының негелдезин деткип, бир шактыг ажыл соксадыышкыны чоруткан.

Шарлеруада «Асек» заводтуң ол ажылчыннары каш неделялар мурнунда ажыл төлевирин улгаттырар дугайында негелделни көдүрүп үндүрген. Ынчалзажок бүдүрүлге ээлери оларга кылган негелделерни хандырарындан чүткүлдүү-биле былдап турар. Оон-биле холбаштыр «Асектин» ажылчыннары негелделерни хандыргыже чедир эп-сеткил каттыштырылгазының бир шактыг ажыл соксадыышкынын хүн-бүрү чорудар деп шиитпирни хүлээп алган.

ФРАНЦИЯ

Боттарының материалдыг байдалын экижидерин негээн ажылчы чоннарның ажыл соксадыышкынныг демисели Франция-да күштелип турар. Күш-ажылдың бүгү-ниити конфедерациязында кирип турар саазын үлетпүрүнүң ажылчы чоннарының профэвилелериниң федерациязының инициативазын ёзугаар чээрби дөрт шактыг ажыл соксадыышкыны чорутунган, аңаа 6000 ажылчыннар киришкен. «Фрос увриер» болгаш «Христиан ажылчы чоннарның француз конфедерациязы» деп профэвилелериниңе кирип турар ажылчыннар ажыл соксадыышкынын идепкейлиг деткээн. Чамдык департаментилериниң саазын фабрикаларына болган ажыл соксадыышкынына ажылчыннарның 95 чедир хуузу киришкен. Ажыл соксадыышкыны ажыл төлевирин бедидер деп негелденің демдээнин адаа-биле эрткен.

ИНДИЯ

Каннур хоорайның пөс-таавычыларының ажыл соксадыышкыны эгелээнинден бээр ай эрткен. Штаттың бүдүрүлге ээлери болгаш эрге-чагыргалары ажыл соксадыышкынын соксадырының мурнунда ажылчыннар-биле чугаалажыышкыннар эгелээринден ойталавышаан, эптеш чок турушту ээлеп үргүлчүлевишаан.

Июнь 1-де ажыл соксатканнарның митингизи болган, оларның негелделерин администрация хандырбаан шагда демиселди үргүлчүлээр деп шиитпирни хүлээп алган. Горакхпур хоорайга болган профэвилел митингизиниң киржикчилери Каннуриун ажыл соксаткан пөс-таавычыларынга дузалаар фондуга акша-хөреңги чыылдырар дугайында доктаалды хүлээп алган.

(СЭТА).

Чаа вермахтының кадрларын бонн белеткеп турар

БЕРЛИН. АДН агентилелиниң медээлеп турары-биле алырга, бонн эрге-чагыргалар барыын герман армияже аныяктарны хандыдарынга белеткеди доосканнар. «Экитурачылар» дээр чүвени чыыр дугайында хоойлуну Бундестагка моон соңгаар чугаалажырын чүгле ёзу барымдаалаан чорук кылдыр көрүп турар.

Сөөлгү медээлер ёзугаар алырга, ол чыыкчы организациялар ажылдап киреринге белен. Шериг чыыр чорук мурнундагы гитлержи шериг бөлүктериниңе болуп турганы ышкаш база-ла шак ындыг хевирлиг болур. Шериглер чыырының талазы-биле бюролар Барыын Германияның эң улуг хоорайларында—Аахенде, Бременде, Дортмундуда, Дюссельдорфта, Эссенде, Майнда-Франфуртта, Гамбургта, Виеба-денде болгаш өске-даа хоорайларда тургустунган.

Барыын Германияны соңгу атлантика болгаш барыын европа эвилелдериниңе киргениниң соонда удаваанда Барыын Герман армияда удуртур командылал албаннарынга подковниктерден генералдар чедир 300—400 улуг офицерлерни томуйлаар деп турары билдингир апарган. Аңаа холбаштыр Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң дыңнатканы болза: — «Чугаа мурнунда-ла хандыдып алдынган немец генералдарның болгаш офицерлериниң дугайында чоруп турар, чүгле дээрге, оларны Бланк шериг албанынга шагда-ла киириксээн».

«Вейес дейчланд» солун «гитлержи колштаб Аденауэрниң армиязын командылаар деп турар» деп эгелиг чүүл парлаан. Барыын герман армияның командылакчы албан дужаалдарынга кандидаттарны шилип алып турарынга хамаарыштыр солунуң бижип турары болза, ол айтырыгны «шериг кадрларының айтырыгларының талазы-биле комитет» деп аңаар орган ажылдап турар. Ол комитетти гитлержи вермахтың кол командылалының шериг кадрлар эргеделинин удуртукчузу чораан генерал Кунцен баштаар.

Барыын герман армияның кол командылалының албанынга танк шериглериниң гитлержи генералы чораан Крювельди төлевилеп турар. Крювель делегейниң иинги хайынының үезинде Югославияга дайыдажып турган танк дивизиязын, а оон соонда Африкага танк корпузун командылап турган деп чүүлде айтып турар. Барыын герман армияның кол штабының начальнигинге гитлержи өске генерал Хойзингер томуйлатырган, ол мурнунда гитлержи кол штабтың оперативтиг киллизиниң начальнигги чораан.

Соңгу атлантика эвилелиниң чепсектиг күштериниң Европада кол командылакчызының штабында барыын герман армияның төлөөлекчизи кылдыр Франциже Германияның халдаанының соонда Францияга герман шериглериниң штабының начальнигги болуп турган генерал-лейтенант Шпейдель томуйлатырар.

(СЭТА).

Француз эрге-чагыргаларның Соңгу Африкада каржы аажылалдары

КАИР. «Аль-Бахира» солун Парижте бодунуң тускай корреспондентизинин дыңнадынын парлаан, ында чугаалап турары болза, Соңгу Африка чурттарында национал-хосталгалыг шимчээшкинни базар дугайында француз чазактың бадылаан планын ап алгаш Францияның иштики херектер министри Алжирже чорупкан.

«Ку-Клукс-Клан» деп америк организациянын хевири-биле тургустунган «террорга удур камгалал» дээр өлүрүкчү организацияны ол сорулгаларны күүсединиңе ажыглаар деп француз чазактың шиитпирлээнин солун бижип турар. Ол организацияның удуртулгазында француз офицерлер турар.

Соңгу Африканың тус-тус черлериниңде француз эрге-чагыргалар-биле дугуржун алган американнарның киржилгези-биле ол хемчеглер чорутунуп турар деп корреспондент демдеглээн.

(СЭТА).

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

Пионер лагеринге хүн чурумун сагынар

Хуннун-не эртенги зарядканы болгаш ол аржыыл-биле курлакка чедир дүрбүүшкүнү кылынар.

Медицина сестразының азы вожатыйның хайгааралы-биле эштинер.

Удуурунарның мурнунда буттарынарны саваң болгаш эьт дүрбүүр-биле эки чуңар.

Хүндүсү үйгуну арыг агаарга эрттиринер.

ХҮН ЧУРУМУ МЫНДЫГ БОЛУР УЖУРЛУГ:

	7-ден 9 хар чедир	9-тан 14 хар чедир
Эртен турары	7 ш. 30 м.	7. ш. 00 м.
Зарядка	7 ш. 30 м.—7 ш. 45 м.	7 ш. 05 м.—7 ш. 20 м.
Орун эдерп, арыгланыышкын	7 ш. 45 м. —8 ш. 00 м.	7 ш. 20 м.—7 ш. 50 м.
Тук көдүрериниң шугум чыскаалы	8 ш. 00 м.—8 ш. 10 м.	7 ш. 50 м.—8 ш. 00 м.
Эртенги чем	8 ш. 10 м.—9 ш. 00 м.	8 ш. 00 м.—8 ш. 30 м.
Хостуг шагы	9 ш. 00 м.—9 ш. 30 м.	8 ш. 30 м.—9 ш. 00 м.
Бөлүктерге кичээлдер (агаарга)	9 ш. 30 м.—11 ш. 00 м.	
Кадыкшылга хемчегери	11 ш. 00 м.—12 ш. 00 м.	
Отрядтарның, звеноларның, техниктиг болгаш аннаттарның бөлгүмнериниң ажылы		9 ш. 00 м.—10 ш. 30 м.
Хүн ванназы, эштири		10 ш. 30 м.—12 ш. 00 м.
Хостуг шагы	12 ш. 00 м.—13 ш. 00 м.	12 ш. 00 м.—13 ш. 00 м.
Дүштеки чем	13 ш. 00 м.—14 ш. 00 м.	13 ш. 00 м.—14 ш. 00 м.
Дүштеки чем соонун дыштанылгазы	14 ш. 00 м.—16 ш. 30 м.	14 ш. 00 м.—16 ш. 00 м.
Шай ижери	16 ш. 00 м.—16 ш. 30 м.	16 ш. 00 м.—16 ш. 30 м.
Бөлүктерге кичээлдер, массалыг хемчеглер, оюннар, танцылар, ыры	16 ш. 30 м.—18 ш. 30 м.	
Хөй-ниитиниң ажык-дузалыг ажылдары, күш-культура маргылдаалары, оюннар		16 ш. 30 м.—18 ш. 30 м.
Хостуг шак	18 ш. 30 м.—19 ш. 00 м.	18 ш. 30 м.—19 ш. 30 м.
Кежээки чем	19 ш. 00 м.—19 ш. 30 м.	19 ш. 30 м—20 ш. 00 м.
Бөлүктерге кичээлдер: оожум оюннар, чугаалар, номчулгалар	19 ш. 30 м.—20 ш. 40 м.	
Массалыг ажылдар — бөлгүмнериниң кичээлдери, бот-тывынгыр уран-чүүл кежээлери, одаглар		20 ш. 00 м.—21 ш. 30 м.
Шугум чыскаалы, тук бадырары		21 ш. 30 м.—21 ш. 40 м.
Удуурунга белеткел	20 ш. 40 м.—21 ш. 00 м.	21 ш. 40 м.—22 ш. 00 м.
Удууру	21 ш. 00 м.	22 ш. 00 м.

Хүнну, агаарны болгаш сугну эки ажыглаар чорук кадыкты камгалаар болгаш организмни дамыктырар.

Пионерлер! пионер лагерьлериниңе боттарынарның кадыларны быжыктырыңар.

Тыва областың санитар-чырыдыышнын башкы.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажын № 3, ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3 — 62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация киллистериниң —3—88.
харыысалгалыг секретарының 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый киллистериниң 3—68, культура болгаш амыдырал, чагаа киллистериниң база бухгалтериянын—3—65.

ТС—02124. Культура эргелериниң типографиязы